GENEL-İŞ

onbeş günlük işçi gazetesi

Türkiye genel hizmetler işçileri sendikası yayın organıdır

emek

YÜCEL YAMAN KÜTÜPHANESİ

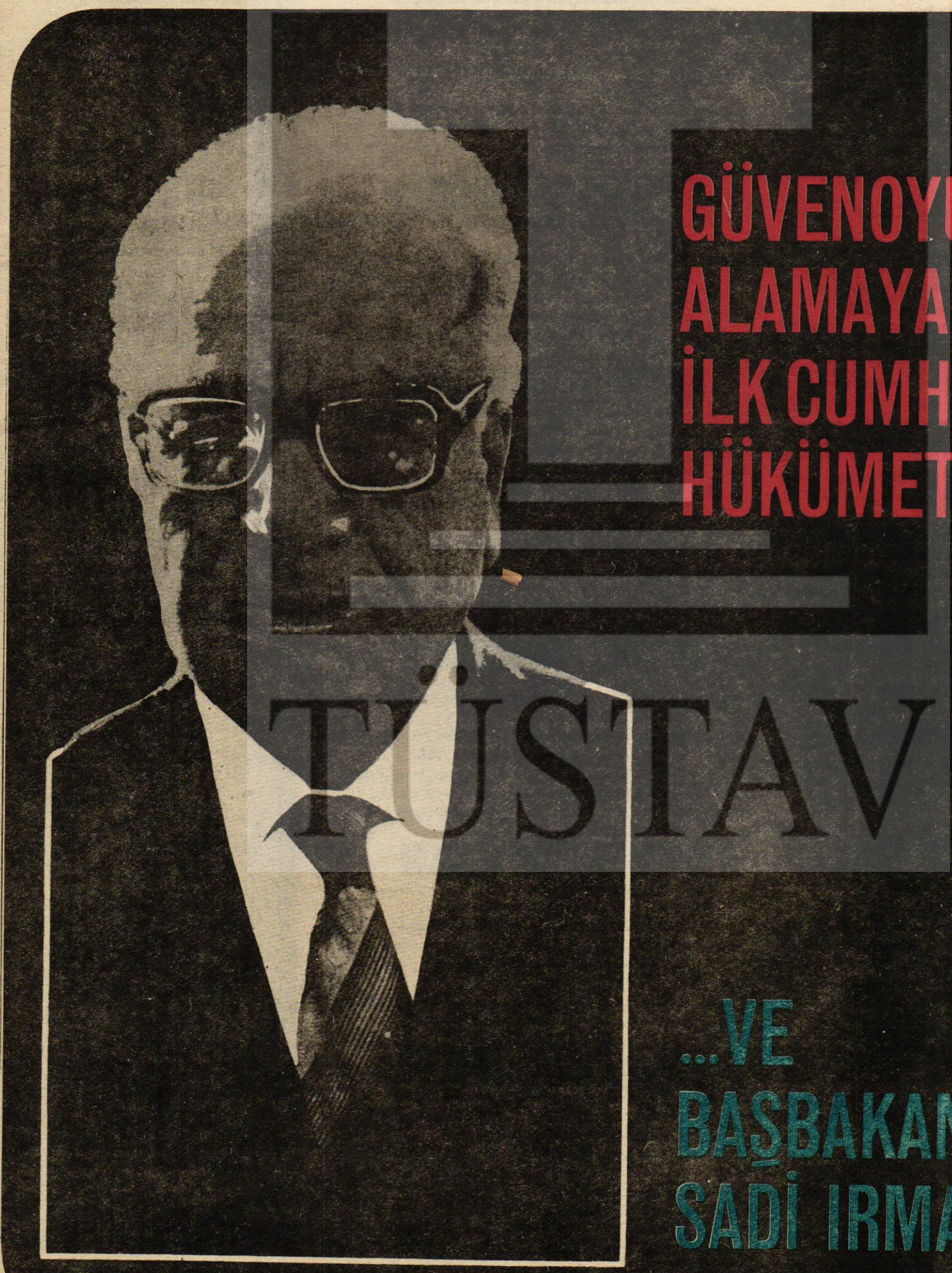

GÜVENOYU ALAMAYAN İLK CUMHURİYET HÜKÜMETİ...

TUSTAV

...VE BAŞBAKAN SADİ IRMAK

15 günün takvimi

20 KASIM 1974 ÇARŞAMBA

- CHP Genel Başkanı Ecevit: "Erken Seçimden başka gerçek bir çözüm yolu yoktur" dedi,
- Basın-İş, Ges-İş ve Su-İş'in Türk-İş'ten ihraç istemi ile Onur Kuruluna verilmesi bekliniyor.
- Yüksek fiyatla filtreli sigara satan dört bayiin ruhsatları iptal edildi.
- Bozbeyli: "Anayasa Mahkemesi yönünden iptale , mahkûm duruma bütçe emanet edilemez"
- Irmak: "Biz hükümet olarak Meclis'in seçimleri öne almasında milli yarar görüyoruz"

21 KASIM 1974 PERŞEMBE

- CHP'li Ünsal Senato'da hükümeti eleştirirken "İkinci bir 12 Mart modeli deneniyor" dedi.
- Türk-İş'le ilgili sözleri tepki yaratan Irmak, DİSK'i ziyaret etti.
- 1975 bütçesi 120 milyar, yeni zamların geleceği ve memurlar için katsayının dokuza yükseltileceği açıklandı.
- Büyük Kurultay arefesinde CHP içinde "Barışçı demokratik sol grubu" ortaya çıktı.

22 KASIM 1974 CUMA

- Toptan eşya fiyatları Ekim ayında düşüş kaydetti.
- Yugoslavya, NATO'nin Akdeniz manevrası nedeniyle Türkiye, Amerika, İngiltere ve İtalya'yı protesto etti.
- Dayaktan korkan hırsız Emniyet Müdürlüğünde intihar etmek istedi.
- Deniz Kuvvetleri eski Komutanı Oramiral Kemal Kayacan CHP'ye girdi.
- Pazartesi geri verileceği vaadiyle ve silah tehdidiyle bir Bankadan 10 bin lira alındı.

23 KASIM 1974 CUMARTESİ

- Kıbrıs Barış Harekatına gölge düşürmeye çalışanAP basını ve Batur ve Kayacan'ı yıpratma kampanyası, açtı.
- Yeni Metal-İş Sendikası da referandum istedi.
- Diyarbakır'ın iki İlçesinde Bakır yatakları bulundu. Sondaj çalışmaları 3 bin metreyi bulacak.
- Bangladeş'te bir ayda 27.500 insanın açlıktan öldüğü açıklandı.
- Sağcıların Aksaray'da bayileri tehdit ederek, Gazete ve Ecevit kitabı satışlarını engelledikleri açıklandı.

24 KASIM 1974 PAZAR

- Irmak proğramında, seçimin hemen yenilenmesi istendi. Irmak: "Partiler bir koalisyonda anlaşırsa görevi hemen devretmeye hazırız" dedi.
- Ecevit:"12 Martın amaçları ile CHP'nin amaçları arasında benzerlik kurulamaz" CHP muhtırayı ve uygulamalarını desteklememiştir."
- Etiyopya'da eski rejimin 61 devlet adamı idam edildi.
- CHP Genel Başkanı Ecevit: "CHP'de uyumsuzluk , değil görev yarışı var" dedi. CHP'deki demokratik sol hareketi oluşturanlardan hiçbiri şiddet eylemlerini ve demokrasi kurallarına aykırı yöntemleri desteklememişlerdir, ve bu yöntemleri izleyenlerin , CHP içinde yeri yoktur.

25 KASIM 1974 PAZARTESİ

- Ecevit, "Hükümet bunalımı nitelik değiştirmiş ve daha ağırlaşmış olarak karşımıza çıktı" dedi.
- İstanbul Üniversitesi bir süre işgal edildi.. Silahlı , çatışmada 4 öğrenci yaralandı. Komando oldukları , bildirilen bir grup öğrenci, kapıları tutarak karşı gruptaki öğrencileri Üniversiteye sokmak istemedi . Öğrenciler, silahlı komandoları üniversite dışına çıkardılar, polis olaya seyirci kaldı.

26 KASIM 1974 SALI

- Ege Üniversitesinde sağcılar, solcuları taşa tuttular Boykotçu öğrenciler arasında çıkan olayı jandarma önledi. Ankara Hukuk Fakültesinde de boykot başladı. CHP'nin erken seçim için bütün yurtta mitingler yapılacağı açıklandı. İlk miting 1 Aralıkta Eskişehir'de yapılacak ve Ecevit konuşacak. Ecevit bundan sonra Bursa, Diyarbakır ve Adana mitinglerine katılacak.
- İmar ve İskan Bakanlığı Müsteşarı O. Rahmi Tuncagil CHP'ye girdi.

12 KASIM 1974 SALI

- Amerika'daki Rumların dini lideri Yakavos, Ford'un Türkiye aleyhine konuşmasını önleyen Kissinger'e çattı.
- CHP Kurultayı 14 Aralıkta toplanacak.
- MSP'nin yeni hükümette yer almasına CHP ile birlikte DP'de karşı çıktı. Bozbeyli, Kıbrıs konusundaki tutumu nedeniyle Erbakan'ı ağır dille suçladı.

13 KASIM 1974 ÇARŞAMBA

- Yeni hükümeti kurmakla Sadi Irmak görevlendirildi. Irmak: "Hizmet ve seçim hükümeti kuracağım " dedi.
- CGP'den istifa eden Siirt Milletvekili Nebil Oktay, eski partisi olan CHP'ye girdi.
- Çağdaş Metal-İş Sendikası MKE Kurumu sözleşmesi için Türk-İş'e referandum önerisi yaptı.
- Güneş: "Enosisçi Makarios gerçekleri kavrayamıyor" dedi.

14 KASIM 1974 PERŞEMBE

- Ecevit: "Hükümet kuruluşu ile birlikte erken seçim güvence altına alınmalı" dedi, CHP seçim teklifini imzaya açtı.
- Irmak, "AP Bakan vermezse de hükümeti kuracağım" dedi.
- Paktaş'daki işçi oylamasını Teksif kazandı.
- Sadi Irmak, Bülent Ecevit'i ziyaret ederek, "memleketin acil meseleleri ve bilhassa dışilişkilerle ilgili" bilgi aldı.

15 KASIM 1974 CUMA

- CHP'nin erken seçim önergesi Meclis Başkanlığına verildi.
- Turan Güneş'in bir süre daha görevde kalması için Irmak'tan gelen isteği CHP Parti Meclisi reddetti.
- Kollektif pasaportla yurt dışına çıkacaklar 200 dolardan fazla döviz alamayacaklar.
- Partiler dışı hükümete karşı çıkan Bozbeyli, CHP ve AP'yi eleştirdi.

16 KASIM 1974 CUMARTESİ

- CGP Sadi Irmak hükümetine katılacağını açıkladı. MSP ise "Hayır" dedi.
- Halil Tunç: "Partilerdışı hükümet denemesi bizi mutluluğa götürmez" dedi.
- TGS olanak Kongresi başladı; Genel Başkan Semih Balcıoğlu, hükümet bunalımı için "tek çıkar yol erken seçim" dedi.
- İngiltere'de bir Fabrika Müdürü işçi jürisi önünde yargılandı.
- Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü bir bildiri ile, "annelerin çocuklarına meme vermelerini " istemiştir.

17 KASIM 1974 PAZAR

- Prof. Sadi Irmak hükümeti açıkladı.
- Korutürk: "Meclisi görevini icraya davet kaçınılmaz bir ödevdi" dedi.
- Yeniden Genel Başkanlığa getirilen Erbakan, seçimleri " ya MSP ya da CHP kazanır" dedi.
- CHP sözcüleri ile DP Genel Başkanı, Irmak hükümetinin güvenoyu alamayacağını açıkladılar.
- İşçileri içinde"ölüm orucu" tuttukları çadırı polisler kaldırdı.

18 KASIM 1974 PAZARTESİ

- Tutucu partileri eleştiren TGS, yeni kabineye "idare-i maslahatçı" olarak nitelendirdi.
- Sendikalar, Türk-İş Genel Sekreteri Sadık Şideli nin yeni kabinede Bakan olmasını eleştiriyor.
- Ankara'da ölüm orucunda işçilerden biri komaya girdi.
- Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı: "Irmak hükümeti halkımızın elli yıl gerisindedir."
- Irmak: "ebedi kalacak gibi hazırlanıyoruz" dedi.

19 KASIM 1974 SALI

- Bir Alman dergisine verdiği demeçten ötürü soruşturmasını tamamlayan savcılık; Erbakan'ın dosyasını Güvenlik Mahkemesine gönderdi.
- CHP'ye giren Hava Kuvvetleri eski Komutanı Muhsin Batur: "Bağımsız olarak faydalı hizmet görmek olanaksız" dedi.
- Ankara'da kasaplar et fiyatını iki lira indirdi.
- Türkiye tüketim malları fiyatından % 25'lik artışla 24 ülke arasında üçüncü sırada geliyor.

TÜRKİYE
GENEL HİZMETLER İŞÇİLERİ
SENDİKASI
YAYIN ORGANIDIR

GENEL -İŞ Sendikası
adına sahibi
Abdullah BAŞTÜRK

Genel Yayın
Müdürü
İsmail Hakkı ÖNAL

★☆★

Bu sayıdan sorumlu
Yazıişleri Müdürü
Erol SARAÇOĞLU

★☆★

GENEL -İŞ EMEK'in
bu sayısı
GENEL-İŞ
Basın Bürosunda
tertip edilmiş
Dizgi ve Filmler
Hitit Ajans Matbaacılık
Offset tesislerinde
hazırlanmış ve
Tercüman
Gazetecilik ve Matbaacılık
A. Ş. Tesislerinde
basılmıştır.

★☆★

Fotoğraflar:
Şehir Fotoğraf Ajansı

GENEL-İŞ EMEK
Basın Ahlak Yasasına
uyar

İDAREHANE
Süleyman Sırrı Sokak 2/4
Telefon:17 54 59-17 52 67
YENİŞEHİR
ANKARA

★☆★

YIL: 9-SAYI: 231
FİYATI: 50 KURUŞ
BASILDIĞI TARİH
1 ARALIK 1974

Kapak ve Grafikler:
GRAFİK STÜDYO S

GENEL-İŞ EMEK'in
bu sayısı
20 bin adet basılmıştır.

GENEL - İŞ EMEK

REFERANDUM GEREKLİDİR

Değerli okurlarımız, bundan önceki sayılarımızdada belirtildiği gibi, sarı sendikacılık ancak referandumla ön lenebilir. Gerçek ve özgür sendikaların istediği budur.

Bugün Türkiye'de binin üzerinde irili ufaklı sendika vardır. Oysa Türkiye'de sendika sayısının işkolu sayısını geçmemesi gerekmektedir. Aynı işkolunda çalışan bin lerce emekçi, o işkolunda faaliyet gösteren çeşitli sendikalara üye olarak bölünmekte ve güçlerini yitirmektedirler. Son zamanlarda sendikacılık bir ticaret aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Her önüne gelen birkaç yakının, akrabasını yanına alarak bir sendika kuruyor ve basında patlattığı demeçlerle de bazı emekçileri yanlarına alarak saltanatını sürdürüyor.

Bir işkolunda sendika sayısı ne kadar fazla olursa, o işkolunda bölünmede o ölçüde fazla olacaktır. Bölünen emekçilerin bu durumu ise bazı çevrelere yaramaktan öte anlam taşımayacaktır. İşkolu yetkisini alan bir sendikanın üyeleri yapılan sözleşmede yararlandıkları halde, yetkiyi alamayan sendikanın üyeleri sözleşmenin getirdiği haklardan yararlanamamaktadırlar. Böylelikle hem işçiler arasında ikilik doğmakta, hemde bir dengesizlik ortaya çıkmaktadır. Bu durum işverenleri de etkilemekte ve çoğu zaman sarı sendikaların kaprisleri yüzünden grevlere gidilmekte ve emekçi yığınları bir kaç sendika ağasının aracı ve de kurbanı olmaktan kurtulamamaktadırlar. Toplu sözleşme zamanı geldiğinde pusuya yatan sarı sendikalar, gerçek sendikanın aldığı haklardan daha fazlasını almak ve şahsi çıkarlarını sürdürmek amacı ile işverenin karşısına dikilerek, gerçek sendikaya verilenden daha fazlasını istemektedirler. Bu gibi sendikaların üye sayısına bir göz atılacak olursa devede kulak olduğu görülecektir.

SENDİKA AĞALIĞI YIKILMALIDIR

34. Nolu GENEL İŞLER işkolunda yetkili olan Genel-İş'ten başka daha bir sürü irili ufaklı sendika kurulmuş tur. Böylelikle Belediyelerde çalışan emekçiler bu işkolunda kurulan sendikalara bölünerek birlik ve beraberliklerini yitirmişlerdir. Ülkemizde kurulu bulunan işkollarında çalışan emekçi yığınlarını türedi sendikalardan kurtarmak ve özgür sendikacılık anlayışından hareketle referandum yapılmalıdır. Emekçiler o zaman asıl yerlerini alacaklar ve gerçek temsilcilerini seçeceklerdir.

Yüce ulusumuz kendisini temsilen parlamentoya gönderdikleri parlamenterleri kendileri seçmektedir. Emekçiler de, emeklerinin gerçek karşılığını almak savunmak için örgütlendikleri, örgütlenmeleri gereken temsilcilerini kendileri seçmelidir. Çıkarcı sendikalardan, ve bu sendikalardan zengin olan sendika ağalarından kurtulmanın tek yolu referandumdur. Emekçi yığınlarına bu anlatılmalı ve gereken kararlar zaman yitirmeden alınmalı, emekçiler sömürgenlerin korkunç pençelerinden, kurtarılmalıdır. Toplu sözleşme zamanını aç canavarlar gibi bekleyen ve günü geldiğinde patronlarla anlaşarak emekçileri satan sarının da sarısı sendikacılar temizlenmedikçe, emekçiler daha çok kandırılacak, sömürülecek, bir eşya gibi satılacaklardır.

Toplu pazarlık zamanı, üyeleri olan emekçilerin ve onların çocuklarının haklarını patronlarla paylaşarak kendi çocuklarının yatak odasına kadar televizyon zihazı koyan, sabah kahvaltılarında viski yudumlayan, altına lüks otomobiller çeken, prenslere özgü bir yaşam sürdüren tabela sendikacılara layık oldukları cevabı verme nin zamanı gelmişte geçiyor bile.

Bunun da tek yolu 'REFERANDUM' geçer. Gerekli olduğu kesinlikle anlaşılan referandum yapılmalı ve emekçiler gerçek yerlerini almalıdır. Sömürüye, vurgunculuğa, sendika ağalığına "PAYDOS". Sendika ağalığı yıkılmalıdır.

Yorum

GÜVEN OYU ALAMAYAN İLK CUMHURİYET HÜKÜMETİ

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit Başkanlığında 14 Ekim 1973 seçimlerinden sonra kurulan CHP-MSP ortaklık hükümetinin, sekiz ay kadar süren iktidarları sırasında ortaya çıkan çeşitli konulardaki anlaşmazlıklar sonucu, istifa etmesinden sonra yeni bir hükümet kurularak çalışmalarına başlamıştır.

Ecevit'in istifa kararını Devletbaşkanına vermesinden sonra, çeşitli girişimler yapılmış ve 2 ay kadar süren zaman içinde hükümetin kurulma sı gerçekleşememiştir. Bu zaman zarfında hükümeti kurma görevi verilen Ecevit ve Demirel, çalışmalarından olumlu bir sonuç alamayınca Devletbaşkanından affedilmelerini dilemişlerdir. Son olarak hükümeti kurmakla görevlendirilen Bülent Ecevit, sadece erken seçim koşulu ile Meclis' te grubu bulunan tüm siyasi partiler yetkilileri ile görüşmüş, ancak hükümetin kurulmasını gerçekleştirememiştir. Demirel'e götürdüğü 9 öneri de sonuçsuz kalınca ve başka öneri gelmeyince, Ecevit azınlık hükümeti kurma yollarını bile araştırmıştır. Ne var ki, daha azınlık sözü ortada dolaşmağa başlar başlamaz, siyasi partiler liderleri demeçler üzerine demeç, patlatarak böyle bir hükümetin kurulmasına karşı çıkmışlardır. Böyle olunca da Ecevit azınlık hükümeti kurmaktan vaz geçerek görevi Devletbaşkanına geri vermiştir.

Ecevit'in görevi geri vermesinden sonra, Devletbaşkanı Korutürk, liderlerle yeniden toplanarak bir görüşme yapmayı uygun bulmuş ve bu görüşme sonunda da tarafsız bir Başbakan atayacağı belli olmuştur.

TARAFSIZ BAŞBAKAN SAHNEDE

Çankaya'da yapılan görüşmelerden sonra, Ordinaryüs Profesör Doktor Sadi Irmak Devletbaşkanı Fahri Korutürk tarafından hükümeti kurmakla görevlendirilmiştir.

Sadi Irmak görevi aldıktan sonra, siyasi partiler liderleri ile görüşmelerine başlamış ve bu görüşmelerini tamamladıktan sonra kabinesine aldığı bakanları kamuoyuna açıklamıştır. Irmak kabinesinde iki yeni bakanlıkta kurulmuştur.

Kabinenin açıklanmasından hemen sonra, Irmak Hükümetinin Meclislerden güvenoyu almasının olanak dışı olduğu ortaya çıkmıştır. Cumhuriyet döneminde bir çok hükümetler gelip geçmiştir. Bunlardan bazıları bir kaç ay gibi kısa bir süre iktidarda kalmalarına karşın, hepsi de güvenoyu almışlardır. Irmak kabinesi, Meclislerden güven alamayan ilk Cumhuriyet Hükümeti olmuştur. Irmak kabinesinin bakanları da diğer hükümetlerin bakanları gibi siyasal hayatta ki yerlerini alacaklardır ama, güven alamayan hükümet sıfatı ile.....

Sadi Irmak başkanlığında kurulan ve güvenoyu alamayan bir hükümetin bugünkü koşullar altında ülkeye, özellikle de işçilere, köylülere, kısacası dar ve sabit gelirli yurttaşlara yararlı işler yapacağı beklenemez.. Tek çıkar yol, defalarca yinelediğimiz gibi "erken seçim"dir. İşçilerimizin, ekmeklerini alınteri ile kazanan emekçilerimizin istediği de budur...

genel-iş emek

araştırma -4-

Osman Nuri KOÇTÜRK

GİZLİ AÇLIK

Ekonomi Politiğin ince oyunları, yerli ve yabancı akıl hocalarının önerileri, siyasal kadroların sürekli desteği ile Sosyal Sigortalar Kurumu'na Tabi İşyerlerinde çalışmakta olan 1,5 milyon işçiyi haraca bağlayanlar, Anayasa'nın emeğe saygılı ve sosyal adaletten yana hükümlerine kulak asmadan, polemik ve laf ebeliğiyle dokuz yıl iktidarda kaldılar. Çoğunlukta oldukları halde düzeni oylarıyla değiştiremeyenler olup bitenleri kaderin cilvesi olarak kabul ediyor çoluk çocuğuyle birlikte açlık ve sefalet içinde yaşantılarını sürdürmeye çalışıyorlardı.

Haklarını aramaya ve yasaların uygulanmasını istemeye kalkışanların suçladıkları, provokatörlerin tahrikleriyle yasa dışı eylemlere sokularak, halkın gözünden düşürülmeye çalışıldığı zor dönemde çoğunluğun yiyeceğinden kesmek, yarı aç yaşamaya razı olmaktan başka çaresi kalmamıştı.

Fiyatlar kontrolsuz bir ortamda aklın almayacağı bir hızla artarken, işçi ücretleri çok yavaş yükseliyor, fazlasını isteyerek yasal haklarını kullananlar, ekonomimizi sarsıcı girişimlerde bulumakla, suçlanıyordu. Hem suçlu ve hem de güçlü olanlar iktidarla bütünleştiklerinden hakem bulmak zorlaşıyor ve halkı uyarmak güç oluyordu.

Az Et :

1965 yılında AP iktidara geldiği zaman işçiler bir günlük ücretleri karşılığı 2.8 kg. et satın alabiliyorlardı. Durum 1966 yılında değişmedi. 1968 yılında, bu miktar 2.3 kg. 'a yükselmişti.

12 Marttan sonra bir süre narhla korunan et fiyatları, Ticaret Odaları, celepler Kasaplar ve Belediye Başkanlarının ortak gayretleriyle birden bire yükselince 1972 ve 1973 yıllarında işçiler günlük ücretlerinin tümünü ete harcadıkları takdirde 1,9 Kg. et satınalabilecekleri zor duruma girdiler.

Bu iki yıllık süre içinde ücretler bir türlü artırılamıyor olağanüstü koşullar nedeniyle greve başvurulamıyordu. 14 Ekim seçimlerinden sonra ücretler bir miktar artmış et fiyatları sabit kalmış olduğundan sigortalı işçiler bir günlük gelirleriyle 2.0 Kg. et satın alabiliyorlar. Ankara'da 1973 yılında 100 işçi üzerinde yaptığımız inceleme sonunda üç çocuklu ve beş nüfuslu bir işçi ailesinin günde 17 gram et tüketerek beslendiğini saptadık. Oysa ayni ailenin günlük et ihtiyacı, 720 gram civarındadır.

Çok Ekmek:

İşçiler et, süt, yumurta, balık, peynir, sucuk, pastırma gibi hayvansal protein kaynaklarından ellerini çekerek bu tür yiyecekleri varlıklı azınlığın tüketimine terkettikten sonra bol bol ekmek ve tahıl tüketmeye başladılar. Karınlarını doyurmaktan ziyade, şişirerek açlığın kendine özgü azabını gidermeye çalışan işçiler ve aile bireyleri, gizli açlık nedeniyle sık sık hastalanıyor, hastalıklara direnme gücü kalmadığından SSK Hastahanelerinin ve dispanserlerinin kapılarındaki kuyruk uzuyordu.

Biyolojik düzeyde şartlama ve çoğunluğu ekmekle tek taraflı besleyerek yumuşatma politikasının gereğini iyi bilenler, ekmek fiyatlarını düşük tuttular. Köylünün yoksulluktan ve işçinin de kötü ve yetersiz beslenmeden elini kolunu kımıldatamadığı, çağın sorunlarına akıl erdirerek oyunu isabetli biçimde kullanamadığı bir ortamda, politika, yapmak ve iktidarı tek elinde bulundurmak sermaye çevrelerinin hoşuna gidiyor, sömürü sürdürülüyordu.

1965 yılında bir günlük ücreti karşılığı 18.4 Kg. ekmek satın alabilen işçiler, 1970 yılında 28.4 kilo ekmek satın alabildikleri koşullara kavuştular. Ekmekçiler refahı ekmekle ölçme yanlışlığı içinde olduklarından bol ekmek tüketiyor ve bu durumun gizli açlık ve yalancı tokluk dediğimiz beslenme düzeni olduğunu bilemiyorlardı. Fiyatları, ABD'indeki üretim artıklarını rahatça pazarlayabilmek için kasten ucuz tutulan margarinlerde hazırladıkları hamuru bol bol yiyen işçiler, zaman içinde güçten düştüler. İş kazaları artıyor, sosyal davranış yetersiz beslenmenin etkisi altın giriyordu. 12 Marttan sonra ekmek fiyatları da pahalılaşmaya başladı. 1973 yılında işçi günlük geliriyle 23.3 Kg. ekmek satın alabiliyordu. Ecevit Hükümeti iktidara geldikten sonra, dış piyasalardan ithal ettiği buğday fiyatı yüksek olmasına rağmen, aradaki farkı karşılama yoluna gittiği için, bu miktar 1974 yılında 27.0 Kg. 'a kadar yükseldi. Şimdi işçi ailesi günde 8 somun ekmek ve 17 gram et tüketerek beslenmektedir. Dünya'nın hiçbir yerinde bu kalıplara göre beslenen bir işçi topluluğu bulmanın mümkün olabileceğini zannetmiyoruz.

Gizli Açlık :

Çağdaş sömürgeciliğin, kapitalizm ve emperyalizmin ekonomik baskılar, politik oyunlar ve sosyal dengesizliklerle yaratmaya çalıştığı gizli açlık veya dengesiz beslenme ortamının işçinin uyuşturulması, bilinçlenmenin biyolojik düzeyde geciktirilmesi için elverişli bir yöntem olduğu bilinir. Ücret ve fiyat politikasını amaca göre tanzim ederek, çalışanların sırtından milyonlar vuranlar, bir taraftan, yoksul çoğunluğu tahıl ve yağ gibi boş kalori kaynaklarına, kaydırmaya ve hayvansal protein kaynaklarını onlardan sakınarak kendi kesimlerinin besini haline getirmeye çalışırlar. 1965-1973 döneminde bu hedefe yaklaşılmış işçiler daha az et yeme, ailelerini dengesiz bir kalıba göre beslenme durumunda bırakılmışlardır. Aşağıdaki cetvel ve yandaki grafik bu durumu açık olarak gösteriyor.

SİGORTALI İŞÇİLERİN BİR GÜNLÜK CARİ ÜCRET KARŞILIĞI SATIN ALABİLDİKLERİ ET VE EKMEK MİKTARI İLE, BİR KİLO ET PARASIYLA SATIN ALABİLDİKLERİ EKMEK MİKTARI (1)

YILLAR	ORTALAMA CARİ ÜCRET	PERAKENDE EKMEK FİYATI	PERAKENDE ET FİYATI	BİR GÜNLÜK ÜCRETLE SATIN ALINABİLEN		BİR KİLO ET PARASIYLA ALINABİLEN EKMEK MİKTARI
				ET	EKMEK	
	TL.	Kg. /Kr.	Kg./Kr.	Kg.	Kg.	Kg.
1965	21.61	1.17	7.57	2.8	18.4	6.4
1966	23.53	1.18	8.20	2.8	20.0	7.0
1967	25.84	1.18	10.25	2.5	21.9	8.9
1968	28.22	1.18	12.00	2.3	23.9	10.1
1969	32.13	1.18	12.00	2.6	27.2	10.1
1970	35.32	1.24	12.96	2.7	28.4	10.4
1971	39.32	1.50	16.14	2.4	26.2	10.7
1972	43.88	1.68	22.81	1.9	26.0	13.5
1973 (2)	51.70	2.13	26.00	1.9	23.3	12.1
1974 (3)	57.70	2.13	27.55	2.0	27.0	12.8

(1) - Türkiye İstatistik Yıllığı, 1973 verilerine göre hesaplanmıştır.
(2) - Et ve ekmek fiyatları Aralık ortalamasıdır. Cari ücret Maliye Bakanının açıklamasıdır.
(3) - İlk dört aylık veriler.

Yandaki cetvelin tetkikinden anlaşılacağı veçhile, işçilerin bir kilo et parası karşılığı satın alabildikleri ekmek miktarı 1965 yılından sonra sürekli olarak artmıştır. 1965 yılında bir kilo et parasiyle 6.4 kg. ekmek satın alabilen yoksul halk, bu arada işçiler, 1972 yılında 13.5 Kg. ekmek satın alabiliyorlardı. Bu durum onları daha çok ekmek tüketmeye ve etten ellerini çekmeye zorlamış, dengesiz beslenme ve gizli açlık etkin hale gelmiştir.

İşçiler patronlara dokuz yılda kaptırdıkları 135 milyar TL'nı karşılayabilmek için daha pek çok fedakarlık yap-

tılar. Kötü meskenlerde, ısınmadan ve gerektiği şekilde aydınlanmadan yaşadılar. Kötü giyindiler. Temizlik kurallarına uyamadılar. Eğitimden yararlanma ve sağlıklarını koruma olanakları hemen hemen hiç yoktu. Dinlenmeyi ve eylenmeyi zaten unutmuş olan işçiler, patronların milyonlar dökerek düzenledikleri güzel kadın, lezzetli yemek ve müzik festivallerinden yararlanmadan çağdışı bir yaşamı sürdürmek ve sermayenin daha da büyümesi için kendi kendilerini yiyerek çalışmak zorundaydılar. Aynı dönemdeki barınma, ısınma, aydınlanma, giyim, temizlik, taşıt, sağlık koruma ve benzeri ihtiyaçlar üzerinden sürdürülen sömürüyü bundan sonraki yazılarımızda açıklamaya çalışacağız

gün ola, harman ola....

Türkiye'de süt bulmak mesele oldu. Tıpkı et gibi sütten de elini çekmiş olan işçilerle işçi çocukları bu yokluktan etkilenmiyor. Mahallebi çocuklarıyle, patronları, sermaye yanlısı cebi dolu teknokrat ve bürokratları bizlerden daha çok ilgilendiren gelişmenin tabanında kâr ve çıkar hesapları yatıyor.

Belediyeler süt fiyatlarını dondurduklarından içine yarı yarıya su, nişasta ve karbonat katarak sattıkları sütten umdukları karı sağlayamayanlar, fiyatları serbest olan yoğurt ve peynir üzerinden iş görüyorlar.

Halkın ne yiyeceğini, ne ile besleneceğini pek düşünen yok. Sensin bensin kavgası içinde halkını unutmuş olanlar, Anayasa'nın (52) nci maddesini de unutmuş görünüyorlar. Ekmek için, et için, yağ için kuyruğa girenler, şimdi bir de süt için kuyruğa giriyor, kapı kapı dolaşarak bakkallara yalvarıyorlar.

Avrupa ve Amerika ülkeleri her insana hergün bir litre süt sağlayabilecek düzeye gelmişlerdir. Endüstri ülkelerinde, işçi çocukları ve işçi ailesi bol süt içebiliyor.

Çocuğun gelişmesinde, fizik ve mental yapısının güçlü olmasında önemli bir yeri olduğunu bildiğimiz süt neredeyse eczahanelerden başka yerde bulunamayacak bir besin maddesi haline gelecektir. Bütün bunları kimlerin ve niçin yaptıklarını yaşayarak öğreniyoruz. Yukarıda işçinin etten elini çekmesi için oynanan oyunu sayılara dayanarak anlatmaya çalıştık. Dokuz yıllık bir sürede 1.5 milyon işçinin rızkından 135 milyar TL. hesabına geçirenler, bu parayla yetinememişler, hırs ve tamahlarını aşamadıklarından çocukların sütüne de el atmışlardır.

Çocukların bardağında süt yokken sarhoş masalarında peynir bulundurmanın tabanında hangi hesapların yattığını bilmeli, uzun uzun düşünmeliyiz.

Bu günler geçecek, halktan yana iktidarların tek başına hükümet olacakları günler elbette gelecektir. O zaman bunları unutmamalı hesabını sormalıyız.

Halkın ekmeği ile oynayarak kepekli ekmek yedirenler, onlar bunu satın alamazken sofralarında francola bulunduranlar, sütün kaymağını çalıp, çökeleğini işçiye sunanlar, rakı masalarında meze yapacakları peynir için süt darlığı, milyonluk vurgunlar çin yağ kuyruğu yaratanlar unutmasınlar.

"Biz işçiler bozkır çocuklarıyız. Bozkırın kurağa direnmesini bilen tüm yaratıkları gibi biz de açlığa ve yoksulluğa direnecek, işçi ve köylü yanlısı bir iktidarı oylarımızla işbaşına getirene kadar sabredeceğiz."

Bu günler geçecek, bozkır yeniden yeşerecektir. Ekmeğimiz, bulgurumuz, etimiz, sütümüz ve yağımızla oynamaktan öteye hiçbir hüneri olmayanlara hesap soracağımız döneme nasıl olsa ulaşacağız.

GÜN OLA, HARMAN OLA.....

1965 - 1974 YILLARI ARASINDA İŞÇİLERİN BİR GÜHLÜK CARİ ÜCRET KARŞILIĞI SATIN ALABİLDİKLERİ ET VE EKMEK MİKTARI.

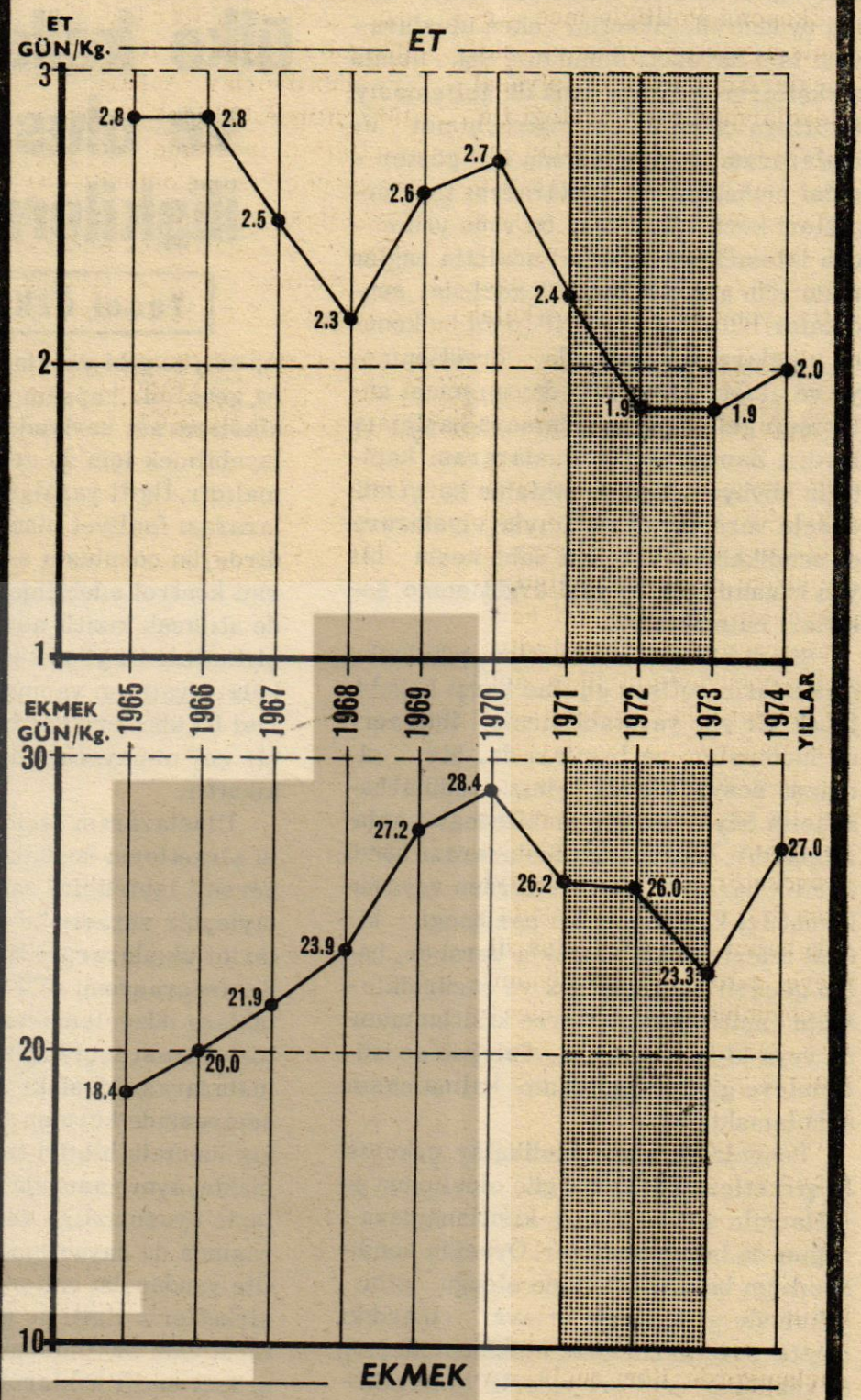

KAYNAK: TÜRKİYE İSTATİSTİK YILLIĞI, DİE- 1973

Sermaye yanlısı bir politika izliyerek 1965-1973 yılları arasında işçi gelirinden yaklaşık olarak 135 milyar TL. para aktaran işverenlerin esasen açlık ve sefalet ortamında yaşamakta olan işçi ailesinin koşullarını daha da kötüleştirdiği anlaşılmaktadır. İşçiler bu dönemde giderek azalan miktarda et tüketmeye başladılar. 1965 yılında günlük ücreti karşılığı 2.8 Kg. et satın alabilen sigortalı işçiler 1968 yılında ancak 2.3 Kg. et alabiliyorlardı. 1971 yılında iktidara gelen Erim, Melen ve Talu hükümet dizileri et fiyatlarını görülmemiş ölçülere göre artırdılar. Böyle olunca ücretleri yetersiz olan işçiler bir günlük ücretleri karşılığı 1.9 Kg. et satın alabilecek duruma girdiler. Bu korkunç bir durumdu.

14 Ekim seçimlerinden sonra küçük bir artma oldu ve satın alınabilen et miktarı 2.0 Kg. oldu. İşçinin satın alabildiği et miktarı bakımından 1965 yılı koşullarından daha kötü koşullar altında olduğunu yukardaki grafik açık olarak göstermektedir.

Et, meyve ve sebze gibi besinlerden elini çekerek, bunları patronlara bırakan işçiler karınlarını şişirmek için daha çok ekmek tüketmeye başladılar. Fiyat politikası bu davranışı gerektirecek biçimdeydi. 1965-1970 yılları arasında bol bol ekmek yiyen ve gizli açlık ortamına düşürülen işçiler 12 Marttan sonra ekmek fiyatlarının da yükseldiğine ve satın alabildikleri ekmek miktarının azaldığına tanık oldular. Bu dönem her tür besinin kıt tüketildiği, işçi ile ailesinin açlık ücretleri karşılığı çalışmaya zorlandığı bir süreç olmuştur.

Çokuluslu şirketlerin ülke kalkınmasına ve uluslararası ilişkilere etkisi

Yücel ÖZKÖK

Çok uluslu şirketlerin zamanımızda kaydettiği çeşitli gelişmelere karşı konunun ekonomik, sosyal ve politik yönleriyle yaratacağı sorunlara dünya kamu oyunun ilk dikkatini çeken uluslararası işçi hareketi olmuştur. Çok uluslu şirketlerin zamanla daha da gelişmesiyle ortaya çıkan bu sorunlara, şimdi uluslararası toplumlarında ilgi göstermesi muhakkak ki uluslararası işçi örgütleri kuruluşlarından bu yana yakından izlemekteydi. Sosyal adaletin sağlanması için giriştikleri mücadelede, sendikalar 100 yıldan beri ilk defa bu konuda uluslararası seviyede örgütlenmeye ve uluslararası işçi dayanışması anlayışını geliştirip uygulamaya başlamışlardır. Zamanımızda uluslararası kapitalin büyüyen gücü ve etkisine karşı mücadele verebilmek amacıyla, uluslararası sendikacılık hareketi daha kesin bir yön kazanmakta ve yeni örgütlenme şekilleri bulmaktadır.

Şimdi bir çok hükümetler, çokuluslu, şirketlerin gelişen gücüne karşı koyabilecek bir güç yaratabilmenin ihtiyacını duymuşlar ve bazıları da, hiç olmazsa sosyal alanda yalnız sendikal hareketin böyle bir güç olabileceğini anlamışlardır. Bu konuda uluslararası sendikacılık hareketi, hükümetlerden veya hükümet içi kuruluşlardan her hangi bir özel talepte bulunmamakla beraber, halen geçerli olan işçi hak ve özgürlüklerinin çeşitli hükümetlerce kısıtlanmasını veya hiç olmazsa bu yönlerde de mücadeleye girişmeye lüzum kalmamasını arzulamaktadır.

Bununla beraber sendikalar, çokuluslu şirketlere karşı bir güç oluşturma gayretlerinin sosyal alanda kısıtlanamayacağını da bilmektedirler. Örneğin sendikacılığın bazı ilkelerinde olduğu gibi, çokuluslu şirketlerin ortaya çıkardığı çeşitli sorunların çözümlenmesinde, toplu sözleşme usulleri yeterli olmayabilir. İlgili yasaların getirilmesi görüşüyle, aynı zamanda politik bir faaliyete de ihtiyaç duyulabilir. İlk bakışta böyle bir yasa amaçları yönünden muhakkak ki milli menfaateleri de kapsamış olabilir. Ancak, bu gibi yasalara aynı zamanda daha genel bir kapsam tanıyabilmek ve uluslararası seviyede bağlantısını sağlayabilmek için de gerekli adımlar atılmalıdır. İlgili yasalarda böyle bir uluslararası faaliyet olanağı bulunmadığı takdirde, bu çokuluslu şirketlerin faaliyetlerini kontrol edebilmek için milli seviyede atılacak kısıtlı adımların, çok uluslu şirketleri bu yönde en az tedbir alan ülkelere yatırım yapmasından, yatırımlarını bu ülkelere kaydırmasından başka, bir şey olmayacağı da yine açık bir hakikattir.

Uluslararası işçi örgütleri çokuluslu şirketlerin sorunlarıyla ilgilenmek ve gerekli işbirliğini sağlayabilmek amacıyle, bir süredir bu konudaki faaliyetlerini uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) nezdinde ortaklaşa düzenlemektedir. Bu amaçla uluslararası işçi örgütleri (ICFTU ve Uluslararası Mesleki Federasyonlar-ITS) seviyesinde kurulan çalışma grubu yalnız lüzumlu bilgiyi toplamakla kalmamakta, aynı zamanda çokuluslu şirketlerle uyuşmazlığa düşen işçi örgütleri arasında da dayanışmayı sağlamaktadır. Öte yandan, bu çalışma grubu çokuluslu şirketlerle ilgili ne gibi yasaların oluşturulması bakımından ve şirketlere karşı işçi sınıfı haklarını koruyabilecek yasalar yönünde de çeşitli araştırmalar hazırlamıştır. Bu araştırmaların sonucudur ki şimdi uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) kontrolu için alınacak çeşitli tedbirleri açıklamıştır. Yine bu araştırmanın sonunda ICFTU, insan haklarının korunması için dış yatırım kontrolunun totaliter rejimli hükümlere baskı yapabilecek yönde kullanılmasını önermiştir. Öte yandan ICFTU, uluslararası şirketlere karşı hükümetlerce yatırım teşvikleri, vergiler para spekülasyonu, kamu maliyesi uluslararası devirler gibi sahalarda da yasal tedbir alınması gerektiğini bildirmiştir.

Sosyal yasalar bakımından çokuluslu şirketler de, haliyle mahalli şirketler için uygulanmakta olan sosyal yasaların kapsamı içine alınmalı, onlar için bir takım özel haklar tanınmamalıdır. Çokuluslu şirketlerin ilgili hükümetlerce bu yasalar dışında bırakılması örneğin kalkınmakta olan ülke hükümetleri tarafından bunlara yatırım teşviki gibi bazı özel hakların verilmesi sosyal açıdan hiç arzu edilmez ve bu gibi uygulamaların hemen kaldırılması veya karşısında durulması gerekir bütün bunlarla beraber, çokuluslu şirketlerin bir takım sorumluluklar altına girmesinin, lüzumlu olduğu da gayet açıktır. Örneğin endüstriyel demokrasi konusunda, eğer o ülkedeki şirketin Yürütme Kurulu özerkliğine sahip değilse ve aslında diğer bir ülkedeki benzer bir kurul tarafından kontrola tabi tutuluyorsa bu şirketin yürütme veya danışma kurullarında işçilerin % 50 temsil hakkı alma ya ısrar etmeleri gereksiz ve manasızdır.

Kalkınmakta olan ülkelerde çouluslu şirketler, içinde bulunduğu ülkenin sosyo-ekonomik iç yapısının kalkınmasına katkıda bulunabilmek amacıyla belirli bir yardım yapma zorunluluğunda tutulmalıdır. Kalkınmakta olan ülkelerin dış yatırımlara duyduğu büyük ihtiyaç göz önünde tutulacak olursa ancak bazı hükümetlerin böyle bir tek taraflı tedbir alma yoluna gidebileceğini ve böyle bir riske karşı durabileceğini düşünerek yine bu konuda da uluslararası anlaşmaların gerekliliği açıkça ortaya çıkmaktadır.

Birçok ülkede değiştirilmesi veya yenilenmesi gereken sosyal yasaların diğer bir yönü de sempati grevlerinin ve çokuluslu şirketlerin işçileri arasında veya birbirlerini destekleyebilmek amacıyla, uluslararası dayanışma faaliyetlerinin yürütülebileceği diğer şekillere engel olması bu gibi eylemlerin yasa dışı kabul edilmesidir.

Çokuluslu şirketlerin kontrolü ile ilgili olarak, uluslararası sahada yapılan sendikal çalışmalar gerekli kontrolün, sağlanabilmesi için bir çok durumlarda milli yasaların yeterli olmadığını, bunların uluslararası anlaşmalarla desteklenmesi gerektiğini açıkça ortaya çıkartmıştır. Örneğin, bu sorunları çözümlemesi gereken küçük bir ülkenin toplum bütçesinden çok daha fazla olan bir büyük şirkete karşı bu küçük ülkenin alacağı tedbirler muhakkak ki bir çok yönleriyle zor ve kısıtlı olacaktır. Bu gibi ülkelerin uluslararası toplumun maddi, manevi ve örgütsel desteğine ihtiyaç duyacağı da muhakkaktır.

İşte bu nedenlerle, çok uluslu şirket-

Devamı Sayfa 15 te

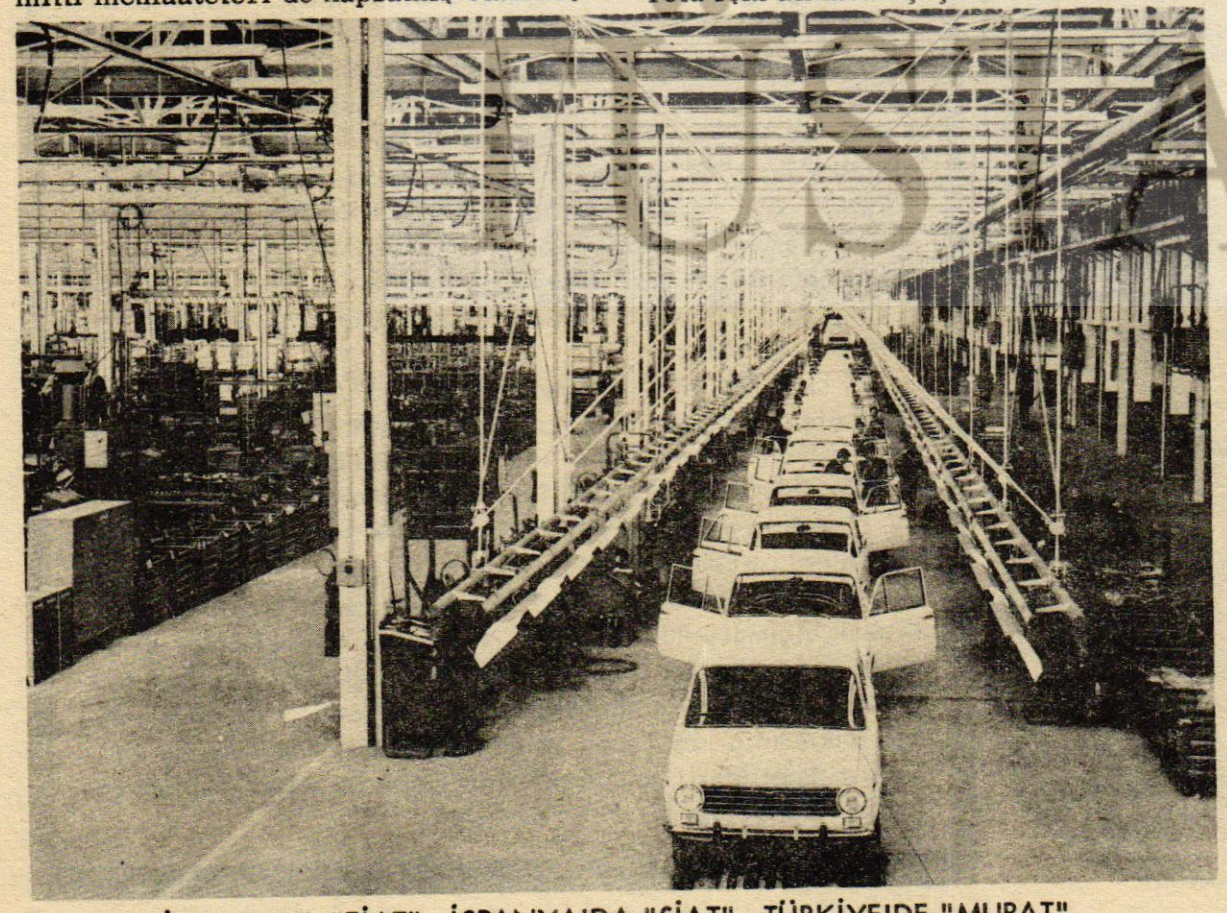

İTALYA'DA "FİAT", İSPANYA'DA "SİAT", TÜRKİYE'DE "MURAT"

Bütün bunlar, ekmek parası kazanmak içindir...

ÖLÜM SEHPALARI

Hizmet akdi uyarınca bir işi yapmayı yüklenmiş bir işçinin, işini işverence verilen talimata uygun olarak yapması olağandır. İşveren işçiye yapması için bir iş verdiğinde, o işçinin verilen işi yapabilecek, zamanında yapabilecek kapasiteye sahip olup olmadığını gözönünde bulundurması gerekir.

Ne yazık ki, böyle olması gerekirken, olmamaktadır. İşveren, işçiye, onun iş yapabilme durumuna bakmaksızın yüklenmekte, verdiği ücretin karşılığını çok fazlasıyla çıkarmaktadır. İşçiye tavandan bakan işveren sadece daha çok para kazanmak amacındadır. Böyle olunca da, çalıştırdığı işçinin sırtına yüklendikçe yüklenmekte, sömürdükçe sömürmektedir.

İşçi, işini işverence verilmiş talimata uygun olarak yapmaya zorunlu sayılırken, işverenin de çalıştırdığı işçiyi işin yapılmasından gelebilecek bütün tehlikelere karşı olası görülen kazaları önleyici tedbirleri alarak korumakla sorumlu olması gerekir. Ama böyle olmamaktadır.

Babasından kalan üç-beş parça tarlasının getirdiği gelir ile çocuklarının karnını doyurabilme olanağından yoksun bir köylü, kurtuluşu kente göç etmekte ve göçtüğü kentte yerleşerek önüne çıkan herhangi bir işi yapmakla yaşamını sürdürme yollarını aramaktadır. Önüne çıkan iş ya bir kapıcılıktır, inşaattır, ya da hamallık veya temizlik işçiliğidir. Yahut ta bir başkası. Hangisi olursa olsun, sonuçta değişiklik olmayacaktır. Ele geçen para ile karın doyurmak olanaksızdır. İnsanca yaşamak, rahat bir nefes almak olanaklarından yoksundurlar.

Yaşam kavgası veren bir köylü, köyünü, evini bırakarak kente geldiğinde zaman yitirmeden iş aramaya koyulur. Çünkü bir saniye yitirmeye bile tahammülü yoktur. Beş, altı ya da sekiz nüfus ekmek bekler. Elindeki birkaç parça tarlası verimli olmamıştır. Ya da yeterli değildir. Kuraklık olmuştur, fare kesmiştir, çeşitli hastalıklar silip götürmüştür tümünü.

Fabrikaya giremez, tanıdığı elinden tutacak yakını yoktur. Tezgahtar olamaz, elleri nasırlı, gömleği pantolonu yırtık, lastikleri deliktir. Kat kat yükselen bir apartmanın önünde durur. Emekçilerin emeği ile yükselmiş apartmanın.. Sıkıla sıkıla, ezile büzüle girer kapısından, muhteşem kapısından içeri. Çıkar patronun ya da yöneticinin karşısına, zorlukla söyler derdini İş yoktur. Döner gerisin geriye. Bir apartman iskeletinin önünde durur. Konuşur işverenle ve başlar işe, inşaat işçisi olarak. Hükümetin saptadığı asgari ücret uygulanmaz, çalışma saatleri oldukça uzundur. Yedi, sekiz kat yukarı tuğla çıkarır, kum çıkarır. Tahtalardan kurulmuş iskelelerin üstüne çıktığında başı döner, bakamaz aşağıya. Yüreği ağzına gelir. Ya düşsem diye düşünür belkide o an. Çocukları gelir gözünün önüne, yıllarca birlikte yaşadığı karısı gelir. Ekmek parası gelir. Ve devam eder işine. Sabahın şafak vakti ile başlar, akşamın alaca karanlığına kadar savaşır insafsızlıkla!.. Akşam olup ta iş bittiğinde aldığı üç veya dört saatlik çalışmasının karşılığından başka birşey değildir. Bu yaşam kavgası böylece sürüp gider.

Böylece sürüp giderya, gün gelir takati kalmaz. O iş bitince bir başka iş, başka inşaat bir başka işveren dikilir karşısına. Koşullar hep aynıdır. Üstelikte sigortası yoktur. Yasaların emekçilere tanıdığı haklardan yararlanamaz. İşveren istediği zaman işten kovabilir. Derdini anlatacak hiçbir makam da yoktur.

İŞ KAZASI

İşveren müteahhit daha çok kazanç sağlamak hırsına kapılmışsa çimentodan, demirden kısıntı yapar. Ve gün gelir sallanır o dev yapıt. Bir bakarsınız o muhteşem yapıt bir iskelet yığını haline gelmiştir. Bir sürü kurban vererek, bir grup emekçiye mezar olur. Kimisi ezilir, kemikleri ufalanır of bile diyemeden ölüp gider. Kurtulanlar da olur elbet. Ama ya bacağının birisi kopmuştur, ya kolu kesilmiştir, ya da belden aşağısı tümüyle ayrılmıştır vücudundan. Ölmez yaşar. Hergün binlerce kez ölerek yaşar.

Bütün bu olaylara neden olan işverenden ne gibi bir hesap sorulur. Her yıl böylesi yüzlerce çöküntü sırasında hayatını yitiren, sakat kalan emekçilerin işverenden aldığı tazminat nedir? Çoğu emekçi, işverenden hiçbir şey alamamaktadır. Alanlar da sözü edilemeyecek kadar az alabilmektedirler. Bir apartmanın, yapımından milyonlar kazanan hakkından çok daha fazlasını kazanmak için, yapımda kullanılan malzemeden hırsızlık yapan ve böylece işçinin ölmesini, ya da sakat kalmasını adeta davet eden işveren, ölen işçinin ailesine, sakat kalan işçiye ödediği tazminat tutarını bir gecede eğlence yerlerinde harcamaktadır. Onlara göre, işçiler fakir olarak gelmişlerdir dünyaya, kaderi böyledir onların.

Yaptıkları hırsızlık sonucu, ya da emeği sömürmekle milyoner olan patronlar, kadere işlerine geldiğince inanmaktadırlar. Eğer emekçi hırsızlık yapmıyorsa, devlete vermekle yükümlü olduğu vergiyi kaçırmıyorsa ve alınterinin gerçek karşılığını alamıyorsa, bunu onun kaderiyle değil asaletiyle bağdaştırmak gerekir. Kaldı ki, kader hep emekçilere gelince mi oyununu oynuyor? Neden hiç bir işverene oyun oynayamıyor bu kader?

Ekmeğini alın teri ile kazanan emekçi yığınları böylesine çirkin oyunlarla, para kazanma hırsında olan işverenlerin insafsızlıklarına terk edilmemelidirler. Tüm iş kollarında gereken tedbirler alınmalıdır. Kalkınan bir ülke olan Türkiye'de iş kazalarını önleyici etkin tedbirler alınmalı işçi sağlığına gereken önem verilmeli ve iş güvenliği sağlanmalıdır. Çalışanların emekçi yığınlarının hayatı hiçe sayılmamalı, emeğin olmadığı yerde refahın, huzurun, kalkınmanın olmayacağı da gözden uzak tutulmamalı ve unutulmamalıdır.

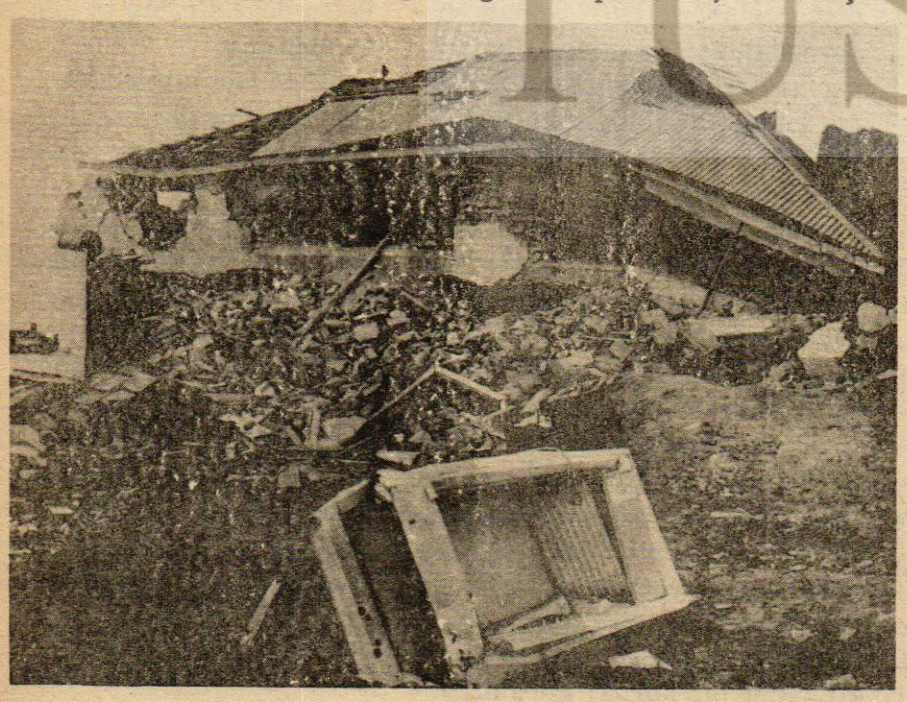

IRMAK HÜKÜMETİ: GÜVEN OYU ALAMAYAN IRMAK KABİNESİNİN ÜYELERİ BİRARADA

Güven alamayan Hükümet ve «ERKEN SEÇİM» sorunu

14 Ekim 1974 seçimlerinden sonra kurulan CHP-MSP koalisyon Hükümetinin giderek yoğunlaşan anlaşmazlık nedeniyle istifa etmesinden sonra yapılan çeşitli girişimlerden olumlu bir sonuç alınamayınca, ortaya atılan tarafsız başbakan formülü kesinleşmiş ve hükümeti kurma görevi Devletbaşkanı Fahri Korutürk tarafından Ordinaryüs Profesör Doktor Sadi Irmak'a verilmiştir.

Yeni hükümeti kurmakla görevlendirilen Sadi Irmak, görevi alır almaz temaslarına başlamış ve Meclis'te grubu bulunan siyasi partiler liderleriyle görüşmüştür. Bu görüşmelerden olumlu bir sonuç alınamamış ve partiler Irmak başkanlığında kurulacak olan kabineye bakan vermeyeceklerini açıklamışlardır. Siyasi partilerden sadece CGP Irmak kabinesine bakan vermeyi kabul etmiştir. Durum bu noktaya gelince de Irmak seli ağırlığını parlamento dışına kaydırmıştır. Irmak kabinesinde iki yeni bakanlıkta kurulmuştur. Çoğunluğu parlamento dışından olan kabinenin demokratik kurallara uymadığı siyasi partiler tarafından açıklanarak, dışarıdan desteklenmesi de olanak dışı görülmüştür.

Kabine açıklandıktan sonra, Başbakan Sadi Irmak'a bir mektup gönderen CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, Meclis'te grubu bulunan siyasi partiler liderlerinin güven oylaması yapılmadan önce bir araya gelerek erken seçim tarihi konusunda anlaşmaları gerektiğini belirtmiş ve erken seçim tarihinde anlaşmaya varıldığı takdirde partisinin güven oyu vereceğini de açıklamıştır. Bu teklif üzerine siyasi partiler liderlerini toplantıya çağıran Irmak, konuyu görüşmüş ve partiler arasında anlaşma sağlanamamış, ancak güven oylamasının yapılmasından sonra yeniden bir araya gelerek erken seçim tarihinin saptanmasını kararlaştırmışlardır. Bu arada MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan temcit pilavı gibi yinelemeye alıştığı sözlerini söylemiş ve erken seçime taraftar olmadığını açıklamıştır. Erbakan gerekçe olarak bugünkü durumun yetersiz olduğunu ileri sürmekle de durumun ciddiyetini daha kavrayamadığını göstermiştir. Oysa, halkımız, erken seçim istemekte, özel ve kamu kuruluşlarının çoğunluğu erken seçim istemekte, Sendikalar erken seçim istemektedir. Bütün bunlara kulaklarını tıkayanlar, günü geldiğinde halka hesap vermekten kaçamayacaklarını da anlamalıdırlar.

Önümüzdeki ilkbahar aylarında yapılacak olan bir erken seçimin CHP'ne tek başına iktidar olma hakkını vereceğini gören diğer siyasi partiler ellerinden geldiğince erken seçime yaklaşmamakta ve CHP'nin yıpranmasını veya yıpratacakları, kendilerinin yararına bir durum ortaya çıktığında buyurun erken seçime diyebilecekleri günü beklemektedirler. Ancak, unuttukları bir nokta vardır: Halk erken seçim istiyor, halk. Oylarını alarak koltuk sahibi oldukları halk isteyince bunu yapmak zorundadırlar. Her önüne gelen partinin yetkilisi seçime gidildiği takdirde, partisinin daha da kazançlı çıkacağını söylemektedir. Madem Öyledir, madem kazançlı çıkacaklarına o kadar inanıyorlar, buyursunlar seçime. Meydan kendilerini bekliyor. Ama yapamazlar, çok sıkışmadıkça da erken seçime gidemezler. Çünkü korkuyorlar. Korkuyorlar çünkü, halkın uyandığını, işçinin, köylünün, memurun, küçük esnafın, kısacası dar ve sabit gelirli vatandaşın uyandığını, bu ülkeye kimlerin yararlı, kimlerin zararlı olacağını biliyorlar artık. Onun için de erken seçim sözü ortaya atıldığında renkleri değişiyor, bozuluyorlar, saklanacak delik arıyorlar. Erken seçim sözünü duyan yıldırım çarpmış gibi, felç olmuş gibi çirkinleşiyor, hırçınlaşıyor.

Ülkemizde pek te yeni sayılmayan televizyon gerçekten iyi bir eğitim aracı, gerçekten kirli çamaşırları ve bu çamaşırların sahiplerini seriyor kamunun gözleri önüne.. Bir bakarsınız çıkmışlar televizyon kamerasının karşısına, göbek şişirip, yapmacık tebessümlerle lügat parçalamaya.. Öyle sanıyorlar ki halk gene uyuyor.. Gene iki yuvarlak lafla kandırırız halkı.... Gene sahte gülücüklerle alırız oylarını.. Sonra da sömürürüz sömürebildiğimizce... Halkın yanında olanlara "Komünist" dedinmiydi, onların işi tamamdır. Bu anlayıştan hareket eden partilerin liderleri, yetkilileri, kişileri, aslında görmektedirler halkın uyduruk sözlere artık kanmadığını Görmemek için kör olmak gerekir. Eğer biz körüz, göremiyoruz derlerse o zaman halkımızın kendilerine cevabı daha da sert olacaktır. "Bizim gerçekleri göremeyen siyasilere verecek oyumuz yoktur."

Halkın erken seçimden başka çıkar yol olmadığını görmesi halkın uyandığını göstermektedir. Uyanık halk karşısında erken seçim sözüne öcü gözüyle bakmanın yararı olamaz. Kendilerine, ne zaman kazandırır, ne de öyle bir ortam hazırlar... Eğer azıcık ileriyi ve günün koşullarını görüyorlarsa, hemen seçime gitmelidirler, yoksa her geçen gün daha da uyanan, oyalama çalışmaları içinde olan siyasi partiler oy yitirmeye devam edeceklerdir. Bu da elbetteki çalışanların yararına olacaktır.

Irmak hükümetine güven oyu verilmemesi olağandır. Ancak, güven oyu alamayan bir hükümetin iş başında kalması hiç te olağan değildir, hiç te ülke yararına değildir.

Hükümetin parlamento içinden kurulmasını engelleyenler, bu engellemelerine karşın kendileri de kurmayanlar veya kuramayanlar tarafsız başbakan hükümetine güven oyu vermeyenler ülkenin sorunlarına çare bulmak zorunda olduklarını bilmelidirler. Ya hükümeti kendileri kurmalı veya engellemeye çalıştıkları partiye hükümet kurdurmalıdırlar. Aslında kendileri Meclis'te oyların % 66 gibi bir çoğunluğa sahiptirler. Aralarındaki anlaşmazlığı giderip hüküme-

Devamı Sayfa 15'de

SİL YENİ BAŞTAN

İlhami SOYSAL

Ordinaryüs Profesör Doktor Sayın Sadi Irmak'ın hükümet kurma denemesi nedense akla hep Nasreddin Hoca fıkraları getiriyor.

Kimbilir, belki ikisine de "Hoca" dendiği içindir.

Hani Hoca, eline yumruk kadar bir yoğurt mayası geçirir geçirmez Akşehir Gölü kıyısına koşmuş. Görenler, Hoca ne yapıyorsun? deyince de, ya tutarsa demiş...

Sayın Irmak'ın hükümetinin durumu da biraz böyle. Göle çalınmış yoğurt mayası gibi. Tutmasına tutmaz ama ya tutarsa?

Sayın Sadi Irmak ya tutarsa diye düşünedursun, Ankara'da çoktan yeni ihtimal hesapları yapılmaya başlandı:

Cumhurbaşkanı Sayın Korutürk acaba bu kez hükümeti kurma görevini kime verecek? Yeniden Ecevit'e mi? Yoksa Demirel'e mi? Ya da yeni bir bağımsız daha mı denenecek?

DEREYİ GÖRMEDEN

Sadi Irmak'ın Nasreddin Hoca'nın kâr helvasına benzeyen hükümeti için daha güven oylaması bile yapılmadan, baştan sona belliymiş gibi, dere görülmeden paça sıvanmasına şaşanlar olabilir. Ama böylelerine verilebilecek yanıtı da gene atalarımız söylemişler:

Görünen köy kılavuz istemez...

Cumhuriyetimizin şimdiye kadar gelmiş geçmiş 37 hükümeti içinde, Fethi Okyar'ın, Celal Bayar'ın, Refik Saydam'ın üçer-beşer aylık kısa ömürlü hükümetleri olmuştur. Ama bu hükümetlerden hiçbiri, hiç değilse bir kere güvenoyu alma - ma durumuna düşmemişti. Öyle görünüyor ki, bu uygulamayı ilk kez Sayın Irmak Hükümetinde göreceğiz.

Gerçi Sayın Irmak'ın da, bakanlarının da biyografilerine bundan böyle eski başbakan ya da bakan diye yazılacaktır ama, güvenoyu alamamış bir hükümetin, Cumhuriyet tarihimizin ömrü en kısa süren hükümetinin başbakan ve bakanları olarak...

SAĞLANANLA SAĞLANMAYAN

Sadi Irmak hükümetinin kurulma denemesi, hükümet bunalımını ortadan kaldır - madığı gibi, asıl korkulan rejim bunalımında körüklemiştir ama, gerçekte bir hayırlı sonuç da vermiştir:

Bu sonuç, CHP'yi, MSP'nin ortaklığından ve tutsaklığından kurtarma sonucudur. İlişkileri bir kördüğüm haline gelmiş CHP ile MSP ortaklığı, ancak bu hükümet denemesiyle çözülebilmiştir. İşin olumlu yanı bu...

Olumsuz yanı ise, denemenin demokrasi sınırlarını zorlamaya kalkışmasıdır. Bereket ki, göle çalınan bu yoğurt mayası, 12 Martta olduğu gibi tutma belirtileri göstermemektedir.

En geç bu haftanın sonunda Irmak hükümeti güven oyu alamamış ve istifa etmek zorunda kalmış bir hükümet durumuna girecektir. Hükümet bunalımı sürdüğü için de, sil yeni baştan yapılacak ve güvenoyu alabilecek yeni bir hükümet başkanı adayı aranacaktır.

UFUKTAKİ BELİRTİLER

Gerçekte sonu başından belli bu denemeye hiç girilmeyebilirdi...

Sayın Sadi Irmak'a tanınan ve kasımın 12'sinden beri sürüp giden bu olanak, CHP Genelbaşkanı Sayın Ecevit'e tanınır, Millet Meclisinde hiç değilse 187 oyu olan bir azınlık hükümeti kurulurdu.

Mümkündü ki, o hükümet de güvenoyu alamazdı ama, hiç değilse, deneme, göle yoğurt çalma denemesi, demokrasi sınırları içinde kalır, birtakım çevrelerin kendileri ne özgü demokrasi işletme yöntemleri, kendilerinin icat edip kendilerinin de beğen - medikleri sonuçlara ulaşmazdı...

Bu olanağı ihmal edenler, öyle sanıyoruz ki, ilerde tarih karşısında sorumluluklarının ağırlığını omuzlarında duyacaklardır.

Şimdi denebilir ki, olan oldu, artık bundan sonrasına bakalım, şimdi ne olacak?

YANLIŞ OYUNLAR

Sayın Irmak'ın istifa etmek zorunda kalmasından sonra CHP'nin bir kez daha DP ile ortak bir hükümet kurma olasılıklarını aradığı görülmektedir.

Hemen söyleyelim ki, bu yol pek tutarlı değildir. Bir ortaklık hükümetinde, Demokratik Partililerin, MSP'lilerden farklı olacaklarını sanmak yanlıştır. 1975 sonbaharına kadar ertelenecek bir erken seçim, gibi bir ortakla CHP'yi vatandaş gözünde tüketmenin en iyi yollarından biridir.

CHP bundan böyle, genel seçimler yenileninceye kadar iktidara hiçbir şekilde, talip olmamalıdır. Olursa tek başına kuracağı ve Mecliste teşkil edilecek bir bağımsızlar grubunun destekleyeceği bir hükümet kurmaya talip olmalıdır. Sağcı partiler Mecliste yüzde 66'lık çoğunlukları ile bir süre daha hükümet kuramazlarsa, bu partilerin çatlayacağı kesindir.

BEKLEMEK GEREKİR

CHP, "Millet iradesi"nin yüzde 66'sını temsil iddiasında olan, "Sağcılık" asgari müşterekinde birleşen partilere bir kez daha iktidar olmaları gerektiği sorumluluğunu hatırlatmalı ve iktidardan uzak durmalıdır.

Sağ partiler, kendi aralarında anlaşırlar, demokrasi dışı yollardan değil, demokrasiye uygun olarak hükümet kurarlarsa, ne ala. Kurmazlarsa, kurmamaktaki beceriksizliklerini sürdürürlerse, bilinmelidir ki, AP'nin içinde de DP'nin içinde de ve hatta MSP'nin içinde de bu gidişten bezmiş kişiler vardır ve bunlar günün birinde bıkıp partilerinden ayrılacak, en azından bağımsız yeni bir grup oluşturacaklardır. CHP oluşturulacak böyle bir bağımsız 30-40 kişilik ekiple, bunlardan da birkaç bakan alarak iktidar olmayı düşünebilir. Ama başka formül, Parlamentonun umut bağlanan tek sol partisinin de sonunu getirebilir.

CHP bir süre, iktidara hiçbir şekilde talip olmamalıdır. Ülke yararları için en uygun yol budur.

Yeni Bakanlar Kurulu

Başbakan	Prof.Dr.Sadi Irmak	(Kontenjan Senatörü)
Başbakan Yardımcısı	Zeyyat Baykara	(Kontenjan Senatörü)
Devlet Bakanı	Mehmet Özgüneş	(MBG Üyesi)
Devlet Bakanı	Salih Yıldız	(CGP Van Milletvekili)
Devlet Bakanı	Muhlis Fer	(Parlamento Dışından)
Adalet Bakanı	Hayri Mumcuoğlu	(Tekirdağ Bağımsız Senat.)
Milli Savunma Bakanı	İlhami Sancar	(CGP İst. Milletvekili)
İçişleri Bakanı	Mukadder Öztekin	(Adana Bağımsız Senatörü
Dışişleri Bakanı	Melih Esenbel	(Washington Büyükelçisi)
Maliye Bakanı	Prof. Bedri Gürsoy	(Parlamento Dışından)
Milli Eğitim Bakanı	Zekai Baloğlu	(Parlamento Dışından)
Bayındırlık bakanı	Prof. Ruşen Keleş	(Parlamento Dışından)
Ticaret Bakanı	Erhan Işıl	(Parlamento Dışından)
Sağlık Bakanı	Kemal Demir	(CGP Bolu Milletvekili)
Gümrük ve Tekel Bakanı	Prof.Sefa Reisoğlu	(Parlamento Dışından)
Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı	Prof. Reşat Aktan	(Parlamento Dışından)
Ulaştırma Bakanı	Sabahattin Özbek	(Kontenjan Senatörü)
Sosyal Güvenlik Bakanı	Sadık Şide	(Türk-İş Genel Sekreteri
Sanayi ve Teknoloji Bakanı	Mehmet Gölhan	(Parlamento Dışından)
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı	Raşit Ceylan	(Parlamento Dışından)
Turizm ve Tanıtma Bakanı	İlhan Evliyaoğlu	(Parlamento Dışından)
İmar ve İskan Bakanı	Selahattin Baburoğlu	(Kontenjan Senatörü)
Köyişleri ve Kooparatifler Bakanı	İ.Hakkı Aydınoğlu	(Parlamento Dışından)
Orman Bakanı	Prof.Fikret saatçi	(Parlamento Dışından)
Gençlik ve Spor Bakanı	Vefa Tanır	(CGP Konya Milletvekili)
Kültür Bakanı	Nermin Neftçi	(CGP Muş eski Milletvekili)

Kapıcı ve Kaloriferciler sorunlarına çözüm bekliyor

Ülkemizde sorunlarının önemli bölümleri çözümlenmemiş olan emekçilerin başında Kapı ve Kalorifer İşçilerinin geldiği bir gerçektir. Bu kesimde çalışan emekçiler, işyerlerinin oldukça dağınık olması nedeniyle bir araya gelememekte ve haklarını işverenlerden söke söke alamamaktadırlar.

Bugün Türkiye'de 800 bin dolaylarında Kapı ve Kalorifer İşçisi olmasına karşın,bunların çok azı örgütlenebilmiştir. Örgütlenmede yavaş adımlarla ilerleyen bu emekçilerin durumunu fırsat bilen işverenler,kendi insiyatifleri ölçüsünde ücret ödemekte, çoğuna sigorta bile yaptırmamaktadırlar.

Sabahın en erken saatlerinde çıkın Ankara'nın Çankaya'sına,Kavaklıdere'sine,Ayrancı'sına... Ellerinde sepetleriyle bakkallara giren,çıkan Kapıcılara rastlarsınız.. Kalorifer kazanına kömür atmıştır veya feul-oil ise mazotunu koyarak düğmesini çevirmiştir,ısıtmıştır daireleri.. Herkes sıcacık yatağında mışıl mışıl uyurken,bu emekçiler onların kahvaltılık ve de günlük gereksinmelerini karşılamak için bakkala,kasaba, manava, koşmuşlardır erkenden.. Alınan ekmek,peynir,bulunabilir se süt,su,yağ,çay,şeker,et , tavuk say sayabildiğin kadar ,, hepsi dağıtılır sahiplerine.... Sonra apartmanı temizleme başlar.. Daha sonra,hanımefendilerin sigarası bitmiştir . Gider sigara alır döner.Zile yeniden çalar. Bu kez bir başkası sigara aldırır. Beş dakika o turmadan zırrrrr. Zil başlar ötmeye,veya cırtlak bir ses bırakın beyliği,efendiliği bile yakıştıramaz da Bekiiir diye avazı çıktığınca bağırır. Hele emekçi biraz geç cevap verirse çıkışır bir de,"yarım saattir bağırıyorum,boğazım patladı,nerdesiniz! Git bana bir kilo kuşbaşı,bir kilo dana kıyması al. Çabuk"Çaresiz gider emekçi alır dediklerini getirir teslim eder.

Bütün bunlara karşın emekçiye ödenen nedir ?Hükümetin tesbit ettiği asgari ücret ödenmez.İş Kanununa uyularak 8 saatlik çalışma koşullarına uyulmaz.. Elektrik, su,havagazı ve kira parası kesilir. Ondan sonra da " efendim bir mühendis şu kadar , bir doktor,bir avukat bu kadar maaş alırken biz bir işçiye daha ne vereceğiz" gibi yuvarlak sözlerle geçiştirirler işi.

Böyle düşünen ve çalıştırdığı emekçinin hakkını teslim etmeyen işverenlere bizim de bir sözümüz olacak:" Doktorun,mühendisin,hakimin ne aldığını ve ne alması gerektiğini ilgililer düşünsün. Ülkenin tüm yeraltı ve yerüstü kaynaklarını dostumuz Amerika 'ya peşkeş çekinceye kadar,Anadolu'nun bilmem nereleri ne yabancıları yerleştirinceye kadar kendi olanaklarımız seferber edilirse doktoruna da,mühendisine de,hakimine de gerekli ücreti verirsin,emekçisi de kaynaklarımız gibi sömürülmeden kurtarılmış olur.

Kapı ve Kalorifer İşçilerinin güçlü bir sendikası vardır. GENEL-İŞ'in çatısı altında örgütlenen emekçiler en ufak haksızlıklar karşısında çıkaçaklardır. İşverenlerin önüne ve haklarını savunacaklardır sonuna kadar. Kapı ve Kalorifer İşçilerine asgari ücret ödemeyen işverenler,sekiz saatten fazla çalıştıran işverenler,elektrik,su,gaz,kira parası kesen işverenler artık bilmelidirler ki,böyle haksızlıklar yapıldığı taktirde direnişe geçilecek ve çalışılmayacaktır.

SARI SENDİKACILAR İŞBAŞINDA

Zaten sorunlarının önemli bir kısmı çözümlenmemiş olan Kapı ve Kalorifer İşçileri işverenlerle uğraşmak yetmiyormuş gibi,bir de türedi sendikalarla mücadele içindedirler. Son günlerde ortaya çıkan bazı sendikacılar,yanlarına aldıkları üç-beş emekçi ile örgütlenme çabalarına girişmişlerdir. Bu sendikacılardan birisi daha geçtiğimiz ay sendikamızdan ihraç edilmiştir.

Kapıcıların sorunlarını halletmek için altına araba verilen bu şahıs,arabayı özel işlerinde kullanmaya başlamıştır. Kapıcıların sorunlarını çözümlemek için kiralanan daire,amaçların dışında kullanılmaya çalışılmıştır. Çıkarları peşinde koşmayı adet haline getiren eski başkan,kapıcıların sorunları ile ilgilenmemiş ve bu nedenlerle Sendikadan ihraç edilmiştir.Bunu hazmedemeyince de başka bir sendika kurarak, çıkarlarını, oradan aramaya başlamıştır. Sendikanın malı olan telefonu sahtekarlıkla almış ve gerçek ortaya çıkınca mahkeme hakkında soruşturma açmıştır.

GENEL-İŞ bu gibi oyunlara hiçbir zaman pabuç bırakmamıştır. Bırakmayacaktır. Tüm Kapı ve Kalorifer İşçileri GENEL-İŞ'in çatısı altında birleşmenin haklarının savunulması bakımından gerekli olduğuna inanmakta ve bu anlayıştan hareket etmektedirler.

GENEL-İŞ, bu güne kadar olduğu gibi bundan böyle de Kapı ve Kalorifer İşçilerinin yanında olacaktır. İşverenlerin insiyatifine hiç bir emekçi terkedilmeyecektir. Yasalara uymayan işverenlerle sonuna kadar mücadele edilecek ve tüm haklar alınıncaya kadar da bu mücadele devam edecektir.

emekçinin sözlüğü

AÇIK: Gelirin gideri karşılamaması durumunda gelirle gider arasındaki fark... Herhangi bir hesapta meydana çıkan eksikliği de dile getirir.

AÇIK BONO: Değerlendirimesi verilene bırakılmış ve hiç bir değer yazılmadan imzalanmış bono...

AİDAT: Belli vadelerle para ya da mal olarak verilmesi gereken yüküm...

AJAN: Bir ya da birkaç ticaret kurumu arasında ve onların hesabına iş gören kişi...

AJANS: Ticaret kurumlarının bir dalı...

AKAR: Gelir getiren mülk...

BİLİM KANUNLARI: Bilimsel kanunlar. Tabiat ve toplum, şeylerin ve süreçlerin rasgele ve isteğe göre birikmesi, bir araya gelmesi değildir. Tersine tabiat ve toplumun her yönüne ve her köşesine insan aklının anlayabileceği nesnel (objektif) nedensellik (illiyet) ve bir kanunlar sistemi girmiş, yayılmış durumdadır. Felsefede Hume, Kant ve Mach gibi öznelciliği (sübjektivizmi) ve bilinemezciliği (agnostisizmi) savunan düşünürler tabiat kanunlarının nesnelliğini inkar ederler. Tabiatta bir kanunlar sisteminin varlığını isbat edilmeden kabul edenin, aslında ne olduğu bilinmeyen, ne olacağı kestirelemeyen ve bir kesmekeşten ibaret olan bu kaosa kanunlar sistemini sokanın insan aklı olduğunu söylerler.

Objektif idealistler de nesnel kanunların varlığını kabul etmekle beraber bu kanunların kaynağının maddi alem ve toplum olduğunu red ederler. Onlara göre bu kanunların kaynağı tabiat ve maddi alem değil, "akıl", mutlak düşünce ve benzeri şeylerdir.

Bir kanun maddi gerçeğin esas ilişkilerinin ve daha genel ve esas görünüşlerinin (veçhelerinin) ifadesidir. Bilim kanunları bu nedenle objektif alemin mahiyetini doğrudan doğruya algılara göre daha derin ve daha tam bir anlamda ifade ederler. "Bir kanun evrenin hareketinde esas olanın bir yansımasıdır."

FİYAT

Değerin parayla dile getirilmesi fiyat Arapça bir kelimedir. Türkçemizde ise "eder" deyimi önerilmiştir.

Klâsik ekonomi anlayışına göre ekonomi bilimi, bir fiyat bilimi olarak tanımlanır, Metafizik ve diyalektik anlayışlar fiyatın tanımında birleşirler: Fiyat, parayla dile getirilmiş değiştirme değeridir. Bununla beraber fiyat değer değildir ve bir malın gerçek değerini dile getirmez. Pazarda on kuruş fiyatla satılan bir malın gerçek değeri bu fiyatın altında ya da üstünde olabilir. Aranım ve sürümün dalgalanmaları, para hareketleri fiyatı etkiler ve gerçek değerin altına indirip üstüne çıkarabilir. Fiyat, bir miktar malla bir miktar para arasında kurulan bir ilişkiden ibarettir. Bu ilişki, insanlar arasında, gerçek değeri belirtmeye eğilimli koşullarda kurulabileceği gibi istek ve ihtiyaç gibi psikolojik ve fizyolojik etmenlerin etkisiyle de kurulabilir.

Ekonomi dışı psikolojik ve fizyolojik etmenlerin rol oynadığı hallerde toplumsal bir gerçek olan değer, mallarla paralar arasında bir ilişkinin dile getirilişi olan fiyatı belirlemez. Elinde eşsiz bir pul bulunan bir pul satıcıyle o pul kolleksiyonunda, eksik bulunan bir pul kolleksiyoncusu arasında kararlaştırılan fiyat, bu durumdadır ve satıcının spekülasyon yeteneğiyle alıcının istek ve ihtiyacına bağlıdır. Bu örnekte fiyat, o pulun gerçek değeriyle belirlenmemiştir. Ekonomi dışı etmenlerin rol oynadığı haller dışında fiyat, gerçek değerle sıkıca ilişkilidir. Bir ayna bir kalemden on misli fiyata satılıyorsa o aynaya harcanan toplumsal emek o kaleme harcanan toplumsal emekten on misli fazla demektir. Değer, toplum sal olarak belli bir miktar iş saatidir. Mallar, pazarda sürüm ve aranımın dengede bulunduğu hallerde gerçek değerleriyle satılırlar. "Kendi başına fiyat, değerin parayla ifadesinden başka bir şey değildir. İngiltere'nin bütün mallarının değerleri örneğin altın esası üzerinden fiyatlarla dile getirilir. Altının değeri, bütün öteki mallarda olduğu gibi, çıkarılmaları için gerekli emek miktarı ile belirlenir. Siz içinde ulusal emeğinizin belli bir miktarının billurlaştığı ulusal üretiminizin belli bir miktarını, altın üreten ülkelerin içinde onların emeğinin belli bir miktarının billurlaştığı ürününe karşılık değiştirirsiniz. Bütün malların değerlerinin yani onlara katılmış bulunan emek miktarlarını, altınla dile getirmeyi böylece aslında trampa ile öğrenirsiniz. Değerin parayla dile getirilmesine ya da aynı şey demek olan değerin fiyata çevrilmesine daha yakından bakarsanız bunun bütün malların değerlerine bağımsız ve tek çeşitli bir biçim verdiğiniz ya da onları eşit sosyal emek bilimleri ile dile getirdiğiniz bir süreç olduğunu görürsünüz. Sadece emeğin parayla dile getirilmesi olduğu sürece fiyat, Adam Smith tarafından doğal fiyat Fransız fizyokratları tarafından zorunlu fiyat diye adlandırılmıştır. O halde doğal fiyatla piyasa fiyatı arasındaki ilişki nedir?.. Arz ile talep birbirini dengede tutarsa, malların piyasa fiyatlarının onların doğal fiyatlarına uyacağını söylemek yeter. Fakat arz ile talep an cak bir dalgalanmanın başka bir dalgalanmayla, bir düşüş bir yükseliş ya da bir yükselişin bir düşüşle telafi edilmesi yoluyla birbirlerini dengeledikleri halde gene de sürekli olarak doğal fiyatı yansıtmak zorundadırlar. Sadece gündelik dalgalanmaları düşünmek yerine örneğin Toeke'ün fiyatların Tarihinde yaptığı gibi, daha uzun dönemler içinde piyasa fiyatının hareketini izlerseniz piyasa fiyatları dalgalanmalarının, yükselme ve alçalmalarının, birbirini giderdiğini görürsünüz. "Anamalcı ekonomi düzeninde fiyat özel mülkiyet ve kâr amacıyle yapılan teşebbüs serbestliğiyle birlikte üç temel etmenden biridir. Anamalcı üretim, bu üç temel üstünde gerçekleşir.

FİYAT ENDEKSİ

Belli bir sürede bir malın fiyatının azalıp çoğalışını saptayan cetvel... Fiyat, endeksleri aylık, üç aylık, altı aylık, yıllık gibi belli zaman sürelerine göre düzenlenir. Endeksler özellikle hayat pahalılığının saptanmasında önemli bilgiler verirler örneğin 1950 yılında ortalama 80 kuruşa satılan bir mal 1955 yılında ortalama 90 kuruşa satılmışsa 1950 yılında 100 kuruş kabul edilen nisbi fiyatı 1955 yılında 112,5 kuruş ve aynı biçimde 1960 yılında ortalama 112 kuruştan satılmışsa nisbi fiyatı 140 kuruş olmuş demektir. Demekki bu mal on yılda % 40 oranında pahalılanmıştır. Endeks düzenlenirken malların satış fiyatlarının ortalaması alınır. Ve yapılacak karşılaştırmalar için belli bir yıl temel olarak kabul edilir.

FİYAT ENFLASYONU

Tekellerin fiyat yükseltmeleri halinde tüketicilerin satın alma güçlerinin azalmasıdır. Enflasyon çeşitlerinden biridir. Özellikle dar ve değişmez gelirlileri etkiler.

FİYAT KARTELLERİ

Bir malın satış ya da alış fiyatında anlaşan firmaların meydana getirdikleri karteller... Bir kartel biçimidir. Bu kartelde firmalar sadece fiyatlar üstünde anlaşırlar ve bir malı belli bir fiyattan aşağı satmamak ya da bir malı belli bir fiyattan yukarı almamak için uyuşurlar. Bu anlaşma, firmalar arasındaki rekabeti yok eder ve onların rekabet yüzünden fiyat kırarak zarar etmelerini önler.

FİYAT KONTROLU

Fiyatların artışını önlemek için hükümet ve belediyelerce denetleme yapmaktır. Eskiden fiyat murakabesi denirdi. Bu kontroller genellikle savaş ekonomisinde ekonomi dışı etkenlerle fiyat yükselmelerine, engel olmak için yapılır. Fiyatların ekonomik etkenlerle teşekkül ettiği normal zamlarda bu kontrollar hem anlamsız hem de başarısızdır. Çünkü Anamalcı ekonomi düzeninin temeli en çok kâr etmek ilkesine dayanır. Fiyatları sürüm ve aranım yasası, belirler, bu yasanın işleyişine kontrollarla engel olunamaz.

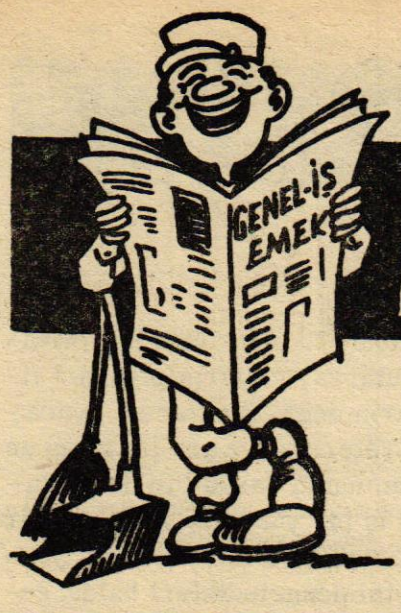

MİZAH..!

KORKU

Bir yarın korkusu var gönüllerde,
Daha doğrusu açlık korkusu var;
Bir büyük korku ki, çıt yok dillerde;
Bir büyük korku ki, dünyayı kaplar...

★

TUHAF İNSANLAR

Şu insanlar ne tuhaf:
Bir kısmı doyuk mideli, aç gözlü;
Bir kısmı doyuk gözlü, aç mideli!

DAĞLAR

Bir gün Sosyal Bilgiler dersinde Karadeniz bölgesini işlerken sıra dağlarına gelmişti. Küme konuyu anlattı. Tekrar ettikten sonra defterlerine yazdırırken söze şöyle başlamıştım:

— Karadeniz bölgesi genellikle dağlık bir bölgedir...

Yazma işi bitten sonra bir öğrencimi kalkarak bölgenin dağlarını tekrar etmesini söyledim.

Öğrencinin cevabı şu oldu:

— Genellik dağları...

BİRBİRMİZDEN AYRILAMIYORUZ

Sultan Mahmut İzzet Mollaya:

— Bu ne muhabbet, Yesari zade ile birbirinizden hiç ayrılmıyorsunuz demiş.

İzzet molla - Yesari zade yazı yazar ben de biraz ders gördüm ikimiz yan yana gelince okur yazar adam oluruz.

TERES

Bir şair büyüklerden birinin bahçesinde tere bitkisinin çokluğunu görünce, bahçe sahibini kastederek şu mısrai söylemiş:

— Hindibaya galebe etti bu bağın teresi.

ÖĞRENİP SÖYLEYECEK

Herşey bildiğini söyleyen İlhami hocaya felsefe neden bahseder diye sormuşlar hoca duraklayınca arkadaşı:

— Acele etmeyin öğrenip de söyleyecek demiş.

FARKEDEMİYORUZ DEMİŞ

Toplantıda bulunanlar orayı gürültüden kadınlar hamamına döndürdüğü sırada dışarda bir eşek anırmış. Haşmet demişki:

— Birer birer konuşun, dışarda zırlayanla içerde dırlayanı farkedemiyoruz.

YALANCI!

Kadın, kocasına çıkıştı:

— Eğer bu sarhoşluğu ve çapkınlığını bırakmıyacak olursan, şimdi kendimi pencereden aşağı atarım.

Koca, içini çekti:

— Hep öyle söylüyorsun, sözünü tuttuğun yok ki...

●

DOKTORSUZ DA ÖLMESİNİ BİLİRİZ!

Sıhhatine son derece düşkün bir zengin, bir gün kendisine süt, peynir, yağ getiren bir köylü ile konuşurken, adamcağızın karısının çok hasta olduğunu öğrendi.

Doktora gösterip göstermediğini sorup «Hayır!» cevabını alınca, öfkelendi:

— Canım, bu ne kadar ihmalcilik! Hastaya doktor getirmemek doğru mu? diye çıkıştı.

— Ne yapalım bayım, dedi. Biz fakir adamlarız, doktorsuz da ölmesini biliriz!.

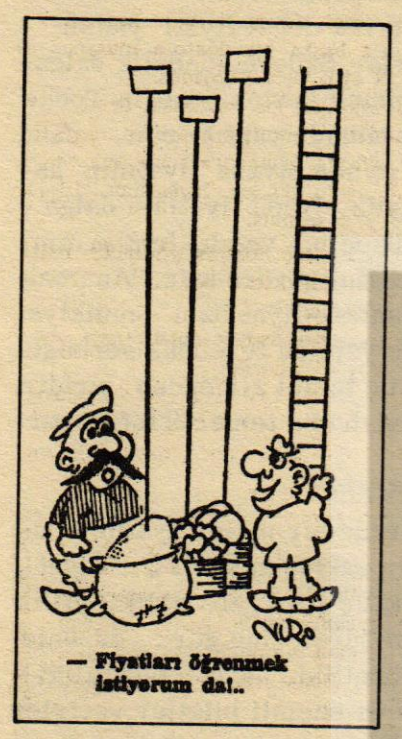

— Fiyatları öğrenmek istiyorum da!..

Sular yine kesildi.
— Gazeteler —

— Oldu olacak şu işi kökünden keselim karıcığım!..

ET YARIŞMASI

Ey derisi yüzülmüş, körpe kuzu etleri,
Ey çengelde sallanan, Tanrının nimetleri.

Boşa çalım yapmayın, bizde canlı etler var,
Sizin gövdeniz kıllı, bizimki bembeyaz, kar.

Sizleri kızartırlar, bizimkiler çiğ yenir,
Sizlere kuzu derler, bizimkine kız denir.

Sizin cansız etiniz, çengellerde sallanır,
Bizimki salıncakta, sallandıkça ballanır.

Sizdeki cansız etin, mezesi tuzlu olur,
Bizdeki canlı etin, bâdesi buzlu olur.

Sizde kanlı yürekler, böbrekler, dalaklar var,
Bizde canlı dudaklar, gamzeli yanaklar var.

Sizden nefis kokulu, kekikli söğüş çıkar,
Bizde billûr ten için, dehşetli döğüş çıkar.

Sizi doğrar satarlar, gırtlaktan aşırırlar,
Bizimkini uyurken, yorgandan kaçırırlar.

Sizin butlarınızı yahşi adamlar yiyor,
Bizimkileri ise, vahşi yamyamlar yiyor.

— Ooo, dostum görmeyeli ne yaptın bakalım?..
— Hiç... Sadece iki apartman!..

BİLMİŞGİLLER AİLESİ

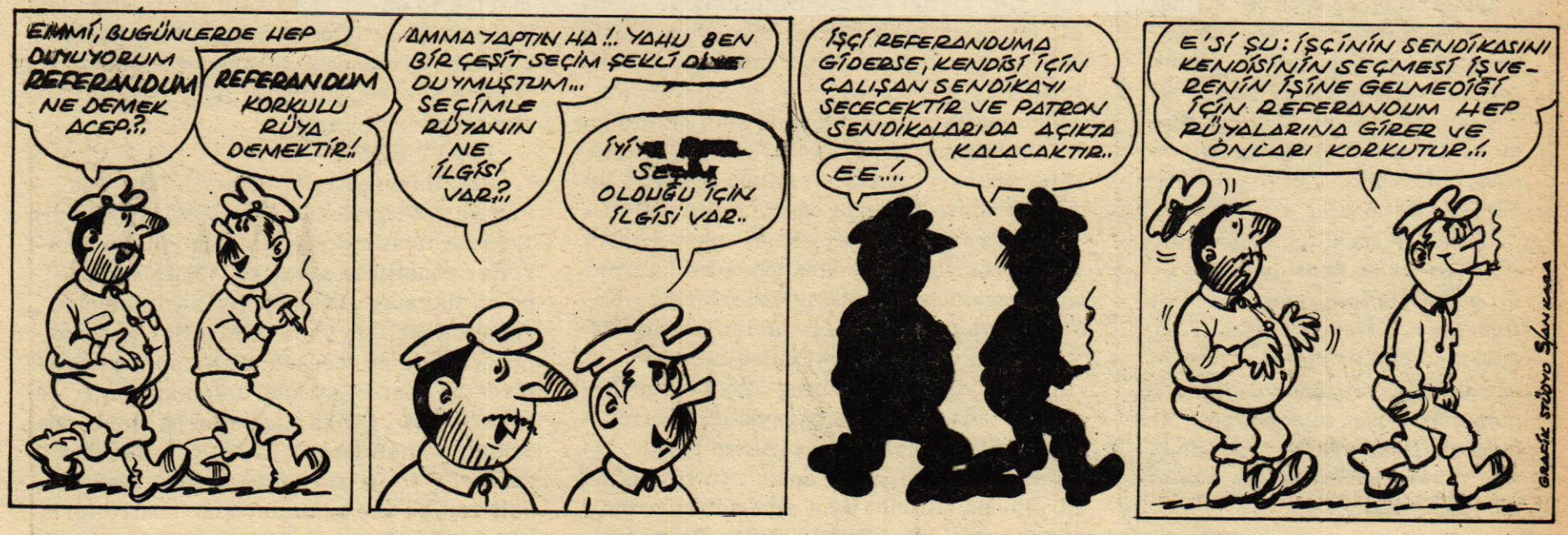

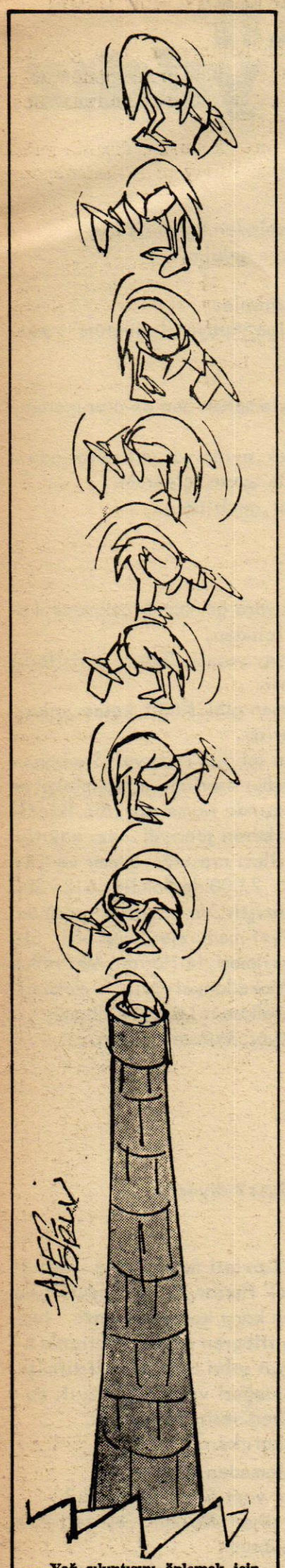

— Yağ sıkıntısını önlemek için yağ fabrikaları faaliyete geçti. —

Ukalâ

Adamın biri, yolda arkadaşının kulağına eğilerek gizlice bir şeyler söyleyecek olmuştu. Biraz ilerleyince, arkalarından gelen bir ukalâ:

— Affedersiniz, dedi, demin arkadaşınızın kulağına neler söylediğinizi biliyorum. İsterseniz size de tekrarlayayım?...

Diğeri onun sözünü keserek:

— Bir marifet gösterdiğinizi sanmayın, diye cevap verdi, arkadaşım sağırdır, ben de kekemeyim!

KURNAZLIK

Paranın değerli olduğu devirler. de bir Yahudinin yolu Kayseri'ye düşer. Kurnaz Yahudi az para ödeyerek karnını doyurmanın çarelerini arar. Sonunda bir hana uğrar. Hancıya:

— Bana yiyecek, atıma da yiyecek, akşama da eğlenecek bir şey istiyorum... diyerek hancıya on kuruş uzatır.

Hancı gider, az sonra bir karpuzla döner.

— Bu da ne?... diye sorar Yahudi.

Hancı:

— İstediğini getirdim işte, der. Bunu kesersin, içindekini yer, kabuğunu da atına yedirirsin. Çekirdeğini de kurutup akşama onunla eğlenirsin!

Yahudi:

— Felâket, der, bu memlekette benden kurnazlar da varmış...

Ve ertesi gün erkenden Kayseri'den ayrılır.

TÜRKLER GELİYOR

Televizyonda Kıbrıs adasına çıkarma yapmamızla ilgili film bekleniyordu. Bir ara ekranda dalgalanmalar oldu. Yayın kesildi. Aynı anda kahveden bir ses yükseldi:

— Tamam. Şimdi Türk'ler geliyor. Televizyon bile sarsıldı.

Yaramaz çocuk

Küçük Arthur asi bir çocuk olduğundan ailesi onu bir sinir uzmanına götürdü. Hastayla yalnız kalan doktor sordu:

— Söyle oğlum, kedinin kaç kuyruğu var?
— Bir tane.
— Kaç ayağı var?
— İki.
— Peki, kaç tane gözü var?

Çocuk, doktorun gözlerine sabit bir şekilde bakarak:

— Kuzum doktor, dedi, bu yaşa gelmişsiniz, ömrünüzde hiç kedi görmediniz mi siz?!...

Dertli adam

İki seneden beri evli olan Onesime o akşam ilk defa olarak bara yalnız gelmişti. Bakışlarından üzgün olduğu belli oluyordu. İçmeye başladı. Arkadaşlarından biri sordu:

— Yaşantında sıkıcı bir olay mı var? Karınla mı başın dertte?

— Evliliğimizin ilk altı ayı karımı öylesine seviyordum ki, onu yutarak yemek geliyordu içimden...

— Ya şimdi?...
— O işi yapmadığıma esef ediyorum.

İYİLİK

Kadın, kocasına:

— Zavallı Ahmet efendi, iki aydır boşta. Bir türlü iş bulamıyormuş. Yeni evli de... diye dert yandı.

Kocası gayet sakin:

— Ha sahi, dedi, karısına bizim orada iş verebilirim...

ACELECİLİK

Patron; dükkânın, tezgâhtarların ve çırakların çalıştığı bölüme gitmişti. Bir çocuğun büyük bir sandığa dayanarak elleri cebinde keyifle ıslık çaldığını görünce tepesi attı:

— Bana bak, dedi. Ne kadar para alıyorsun sen?

— Haftada seksen lira...

— Öyle ise şu bir haftalık parayı al, gözüm görmesin çek arabanı!...

Çocuk mağazadan çıkıp gittikten sonra patron, tezgâhtarlara seslendi:

— Şurada demin sarışın bir çocuk vardı. Biz bu veledi ne zaman işe almıştık?

Çıraklardan biri sordu:

— Kapının az ilerisindeki sandığın önünde duran çocuk mu?

— Evet, o...

— O bizde çalışmıyor. Başka firmadan mal getirmişti...

PABUÇSUZ KAÇARLAR

Deniz, merakla babasına sorar:

— Baba, bizim Türk ordusu Yunanlıların ülkesine gece karanlığında, onlar görmeden giriverseler olmaz mı?

— Buna lüzum yok kızım, onlar bizim orduyu güpegündüz bile göremezler.

— Niye babacığım, Yunanlıların gözleri yok mudur?

— Var kızım, gözleri de, gözlükleri de her şeyleri var. Fakat onlar canlarını kurtarmak için pabuçsuz kaçmaktan geri dönüp bakamazlar ki görsünler...

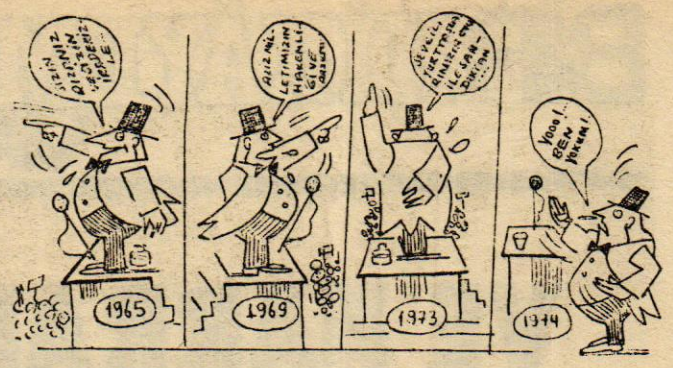

Anlayamamış

Lüks bir otelde, bir müşteri zili çalarak oda hizmetçisini çağırdı. Hizmetçi çok güzel bir esmerdi. Odaya girer girmez, çapkın müşterinin saldırısına uğrayarak karyolada buldu kendini. Onunla gönül eğlendiren müşteri bir süre sonra tek kelime söylemeden geri yolladı. Elbiselerini düzelten, saçlarını yeniden düzenli bir hale koyan güzel hizmetçi, odasına inince, arkadaşlarına:

— Bu ahmak müşterinin ne istediğini hâlâ anlayamadım, zili neden çaldı acaba?... dedi.

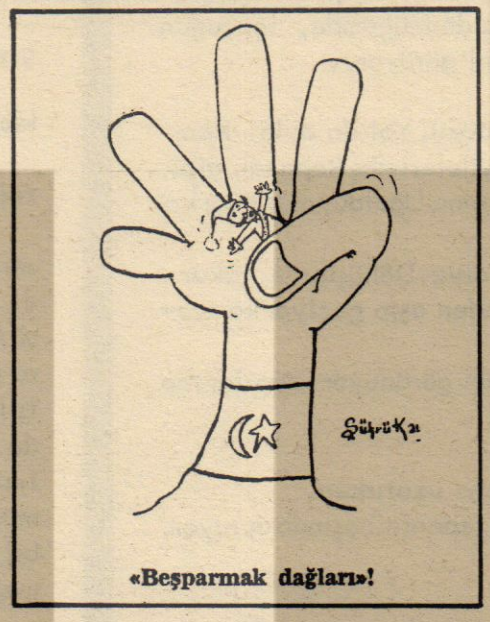

«Beşparmak dağları»!

Çocukluk anıları

Komşusunun kapısını hırsla çalan madam Dupont:

— Madam Durand, diye bağırdı, oğlunuz az önce bir kiremit parçasıyla bizim camı kırdı!

— Ya... Peki nerede?...

— Kimi soruyorsunuz? Oğlunuzu mu?...

— Yok canım, kiremit parçasını soruyorum.

— Bilmem, cam parçalarının arasındadır her halde.

— Bulup bana verebilir misiniz?

— Vereyim ama ne yapacaksınız?

— Oğlumun koleksiyonuna koyacağım. Yaramazlıklarına ait belgeleri ilerde çocukluk günlerini anması için topluyorum da...

KENDİLİĞİNDEN DÜŞECEK

Bir arkadaşımın kulağında yara çıkmıştı. Azılı mı azılı bir yara idi bu...

Arkadaş doktora gitmiş. Doktor yaralı kulağı muayene ettikten sonra:

— Maalesef, demiş, kulağını keseceğiz.

Arkadaş başka bir doktora muayene olmuş. O da aynı teşhisi koymuş:

— Çaresiz kulağın kesilecek, demiş...

Kaç doktora gitmişse hepsi aynı şeyi söylemişler. Nihayet İstanbul'a gelip muayene olmuş. İstanbullu doktor, hastasının kulağını muayene edip sormuş:

— Önceden hiç doktora göründün mü?
— Göründüm doktor bey...
— Ne dediler?
— «Keseceğiz» dediler doktor bey...
— Yanlış söylemişler...

Bizim arkadaş sevinçten göklere uçmuş:

— Demek kesmeyeceksiniz ha?...
— Kesmeye lüzum yok, zaten kendisi düşecek...

İŞÇİ ARANIYOR

Büyük ticari işler yapmayı tasarlıyorum. Bu bakımdan 200.000 lirası olan namuslu bir işçi arıyorum. Bonservis getirenler tercih edilir.

Tren çapkını

Birinci mevki kompartmanda seyahat eden kadın, alârm işaretini çekmişti. Tren Montelimar'dan az evvel, kırlar ortasında durdu. Bir kontrolör ne olduğunu anlamak için gelip kadına sordu:

— İmdat işaretini siz mi çektiniz?
— Evet efendim.
— Niçin?
— Bir adam üstüme atıldı, kuvvetli kollarıyla bana sarıldı ve bana... Maksadının ne olduğunu anladınız sanırım?...

Bir Marsilyalı olan kontrolör, omuzlarını kaldırarak:

— Aman madam, dedi, böylesine önemsiz bir şey için mi treni durdurdunuz?...
— Fakat...
— Fakati filân yok madam! Sizin durumunuzda olan bütün kadın yolcular aynı şeyi yapmaya kalksalardı, tren Paris'ten Marsilya'ya kadar bir haftada zor giderdi!

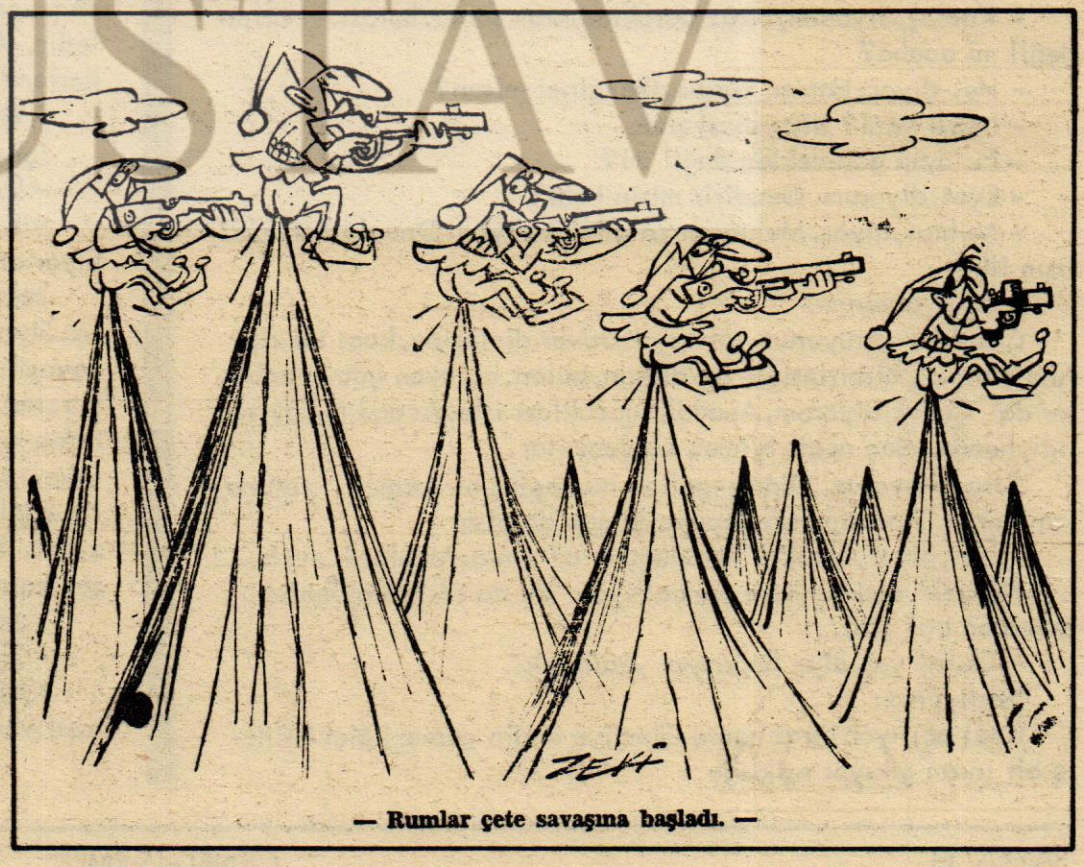

— Rumlar çete savaşına başladı. —

BİR HİKAYEMİZ VAR

bekir yıldız

VE HARRAN

Kamyona biniyorum. Tutunuyorum. Tuttuğum yer, ayaklarım - dan çok ötede. Ayağımın birisini atmak istiyorum. Soğanla, tavuklar, tenekeler ve insanlar....

- Basma kurban, diyor, yaşlı birisi, ayağımı koyacağım yeri göstererek. Ekmek var içinde.

- Şöyle gel, diyor bir başkası.

Açtığı yere doluyorum. Rahatım şimdi. Ayaklarım, kollarım bende çünkü.

Bekliyoruz. Yeni binenler oluyor. Eşyalar, yolculardan önce konuyor kamyona.

Bir çocuk ağlıyor. Bakınıyorum. Az ötemde bir kadın oturu - yor. Memesini çıkarıyor dışarıya. Döğmeli üzeri. Çocuk susuyor. Başka yönlere bakıyorum bir süre. Sonra döndüğümde, çocuğun yeşil soğanı, yalancı meme gibi emdiğini görüyorum.

Hareket ediyoruz.

Harran ovası, belki de ovaların en düzü. Yol da öyle. Kamyonun üzerinde saçlar uçuşuyor. Hattâ yüzlerimiz kopacak gibi. Ağzımı açıyorum bazan Rüzgâra tutuyorum. Uğulduyor. Kimse konuşmuyor. Konuşamaz hem.

Sola sapıyoruz. Tozlu bir yola giriyoruz. Dönüşlerde, çukur - larda yavaşlayınca, kalkan toz, üstümüzden aşıp geçiyor kamyonu.

Köyler var yol boyu. İnsanlar tek-tük görünüyör. Yapılar top -ak, yapılar insanlardan cılız.

Para topluyor birisi.

- Harran'da ineceğim, diyorum, parayı uzatırken.

Kamyon, on-onbeş dakika sonra bir tepenin başında duruyor.

- Harran, diyor, yanımdaki.

Atlıyorum aşağıya.

Tozutarak kalkıyor kamyon. Az sonra açılıyor önüm. Ürperiyorum. Burası dünyadan bir yer olamaz !.

Bir sigara yakıp aşağıya doğru yürüyorum. Toprak ve taş.... Küçük küçük insan boyundan küçük kubbeli evler.. Sanki, yüz - lerce yıl öncesine ait tarihî bir film çevirmek için kurulmuş. Taş lar müzesi.. Dünyanın en bereketli toprağında, buğday denizinde, yüzlerce yıl öncesini yaşıyanlar müzesi.. İnsanın, insana neler edebileceğini apaçık gösteren, ibret müzesi ya da.. Ve yaşayanlar var hâlâ, belki de Harran'ın taşlarından çok.

Karşıdan birisi geliyor. Duruyorum. Yanıma yaklaştığında konuşuyoruz:

- Salâmünaleyküm.

- Ve aleykümselâm.

- Kardeş, diyorum, biraz durakladıktan sonra. Burası Harran değil mi acaba?

- He, diyor, Harran burası. Gezginci misen?

- Nasıl yani? diye soruyorum.

- Fırlayıp göreceksen değil mi?

- Evet, diyorum. Gezdirir misin beni?

- Muhtar, diyor. Muhtarımıza götürmeliyim. Onunla konuşmalısın ilkin.

- Olur, diyorum.

Çocuklar görüyorum yol boyu. Duvar diplerine, kapı ağızlarına oturmuş, birbirleriyle şakalaşan, gülen, ağlayan çocuklar bunlar da. Çocuk, diyorum, Anadolu çocukları işte. Acaba bir ayrıcalığı, henüz ağaç nedir bilmez bu çocuklar..

Sola sapıyoruz. Gidile-geline düzleşmiş bir keçi yoluna vuruyoruz. Tırmanıyoruz tepeye, küçük de olsa.

- İşte, diyor, birlikte yürüdüğüm az sonra. Muhtarın evi bu.

Köydeki öteki evlere benzemiyor. Ya da öteki köylerdeki, evlerden biri gibi..

- Gelen var, diye bağırıyor yanımdaki.

Bekliyoruz.

Kapı açılıyor biraz sonra. Şimdiye değin görmediğim irilikte bir insan çıkıyor eşikliğe.

- Gezginci mi? diye soruyor. eninden kalın bir ses.

- Evet diyorum, Harran'ı görmeye geldim.

- İçeri gir diyor, yürürken.

Vedalaşıyorum, beni buraya getirenle.

İki odalı bir ev. Muhtar soldakine yürüyor. İzliyorum : onu. Oturuyor sofranın başına.

- Gel, diyor. Sen de ye..

Acım doğrusu. Üstelemesini beklemeden ben de oturuyorum, karşısına.

Patlıcan kızartması, yufka ekmek, ayran var yer sofrasında. Dürüm yapıyorum ilkin. Arada bir de ayran içiyorum.

- Nerden? diye soruyor, Muhtar, geyirirken.

- İstanbul'dan, diyorum.

- Niye geldin buralara? diyor.

- Görmeye, diyorum.

Kalkıyoruz sofradan. Muhtar, duvara gömülmüş çekmeceyi açıyor. Rulo olmuş bir kâğıdı alıyor içinden.

- Not al, diyor. Bu kâğıtta herşey yazılı. Gelen turistlerin klavuzlarından topladım içindekileri.

Ruloyu açıyorum. Büyük bir ferman gibi. Kâğıt, kalem, çıkarıyorum. Diz çöküyorum hasırın üzerine.

"Tarihlerden tarih yapan Harran şehrine Amasyalı Strabon eserinde büyük yer verir. Strabon meşhur eserinde üç memleket adı saymaktadır. Birincisi Fırat havzasında Kommagen'dir. İkincisi Makadon'dur. Üçüncüsü Karha'i Harran şehriydi. Bazı kayıtlara göre Harran M.Ö. 5000-4000 yılları arasında, Sümer ve Hititler tarafından kurulmuştur. M.Ö. 2.000'de Samiler, 612 - 200 de Asurluların hâkimiyeti altına girmiştir. Ve bu yıllar arasında ilerliyerek şöhretli şehir ve medeniyet merkezlerinden biri olmuştur. M.Ö. 612'de Asurların devrilmesiyle Harran, Met ve Babil devletlerinin elinde geçmiştir. Makedonyalıların Persleri mağlûp etmeleri üzerine Harran, Selefkosun hissesine düşmüş..

- Taksiyle mi geldin? diye soruyor, Muhtar ansızın.

Başımı kaldırıyorum yazıdan.

- Kamyonla, diyorum.

- Sen de onlardan mısın? diyor.

- Onlar kim? diyorum.

- Komünistler, diyor.

- Komünistler kamyonla mı geliyor? diyorum.

- Köylüler diyor, kamyonlarda..

Yeniden yazmaya başlıyorum.

237 yıl devam eden Selefkiyon Devleti Romalılarla yaptığı bir harpte, Pinyoe ordusuna yenilerek Harran, Roma hudutlarına girmiştir.. Romalılar Arap akınlarına karşı koruyamıyarak terk etmişlerdir. M.S. 750, bu tarihten itibaren Araplar Harran'a önem vermiş, İslâm kültür ve medeniyet şehri olarak geliştirmişledir. Alpaslan Harran'a hak ettiği değeri vermiş, 5.yüzyılı değerlendiren Medrese ve Harran Üniversitesini kurmuştur.

- Ayran iç, diyor, Muhtar tası uzatırken.

İçiyorum. Yeniden yazmaya başlamadan soruyorum.

- Üniversitenin taşlarından cami yaptığınız doğru mu?

- Kamyonla geldindi değil mi? diyor Muhtar. Sert sert bakıyor ardından. Gülümsemeye çalışıyorum.

Harran gölgesi verimli topraklarıyla diğer bölgelerden ayrılır. Siyasî hayat karışık geçmekle beraber, medeniyet alanında, devamlı ilerleme göze çarpar. Birçok ülkelerde büyük hizmetler yaratan Sümerler, Harran'da da medeni gelişmeye sebep olmuş, refah ve saadetin artmasına hizmet etmişlerdir. Bugün, geniş bir sahayı kapsayan Harran harabeleri, eskiden bir kültür şehri idi. İlk çağlarda Harran Üniversitesi, devrin en yüksek ilim merkeziydi. Bugün o eski medeniyetten, bir yığın enkazdan başka bir şey kalmamıştır..."

Yazıdan başımı kaldırdığımda mırıldanıyorum.

- Bir yığın enkazdan başka bir şey kalmamıştır !..

Kâğıtları çantama koyuyorum. Harran Fermanını, rulo yapıp uzatıyorum Muhtara.

Devamı Sayfa 15 te

İşçilerimizin kitle halinde geri gönderilmesi söz konusu değil

ALMANYA'DAKİ TÜRK İŞÇİLERİ İÇİN GÖRÜŞMELER YAPILACAK

Almanya'da çalışan Türk işçilerinin durumu hakkında Bonn Büyükelçiliğimizden, Ankara'ya gelen ilk haberler aşırı endişeye kapılacak bir hal olmadığı, Almanya'daki 1 milyon 400 bin yabancı işçinin işlerini kaybetmesi gibi bir olayın söz konusu edilemeyeceği merkezindedir.

Çalışma Bakanlığının talebi üzerine verilen ilk bilgiler, Federal Alman Hükümetinin, İş Teşvik Kanununun 19'ncu maddesini nasıl uygulayacağını belirten bir genelge hazırlamakta olduğu, bu yayınlandıktan sonra, durumun açıklığa kavuşacağını göstermektedir. Almanya'daki Büyükelçilik yetkilileri hükümete şu hususları ön bilgi olarak sunmuşlardır:

Batı Almanya'da Ekim ayı sonunda toplam işsiz sayısı 672 bin olup, bunun 90 bini yabancı işçilerdir. Bunlardan da 25 - 30 bin kadarı Türk işçisidir. Ayrıca 1973 eylül sonundan 1974 haziran sonuna kadar, Almanya'da çalışan yabancı işçi sayısında 200 bin civarında bir azalma olmuştur. Bunun nedeni Almanya'nın geçen kasım ayından bu yana yabancı işçi almamasıdır.

KRİTİK DÖNEM

Federal Almanya'da ekonomik gelişme bu yıl kritik bir döneme girmiştir. Enflasyonun hızı % 7,5, ücret artışları % 9,5, işsizlik oranı % 2,6 olduğu halde, gayrisafi, milli hasıladaki artış ancak % 1,5 olarak gerçekleşmiştir. Sanayide üretim fazlası gittikçe artan bir sorun olarak ortaya çıkmakta, bazı işletmeler kapanmaktadır. Bu durumun ilkbahara doğru biraz düzelmesi beklenmekle beraber, gene de yıl sonuna kadar işsiz sayısının 800 bini bulacağı tahmin edilmektedir.

Alman hükümeti bu verileri dikkate alarak işsizliğin önlenmesini ve üretimin, dengeli bir şekilde yürütülmesini amaçlayan bir genelge hazırlanmaktadır. İş Teşvik Kanununa göre, Almanların yapabilecekleri işlerde Almanlara öncelik tanınması hükmünün uygulanmasına daha sıkı şekilde geçilebilecektir, ancak Türk işçilerinin büyük çoğunluğu, maden, inşaat, demiryolu, elektronik sanayi ve ağır hizmetler gibi Almanların fazla rağbet etmedikleri işlerde çalıştıkları için, Türk işçilerinin bu uygulamadan büyük ölçüde zarar görecekleri sanılmamakta, sadece vasıflı işçi çalıştıran alanlarda Türklerden kalifiye işçilerin yerine Almanların alınması mümkün görülmektedir.

TÜRKLERİN HAKKI

Öte yandan Türk Hükümeti, yayınlanacak genelgenin ışığında duruma müdahale ederek, Alman yetkilileriyle bu konuda temaslara geçmeğe hazırlanmaktadır. Bu görüşmelerde, Alman kanunlarına göre tüm işçilere tanınmış olan hakların, başka bir kanunla iptalinin hukuka aykırılığı ve bir hakkın suistimali konusunda Alman yetkililerin dikkati çekilecektir.

Almanya'daki Türk işçileri bugüne kadar işsizlik sigortasına dahil olmuş, sigorta primlerini yatırmış olduklarına göre, sigorta kanununun işsizlik süresi olarak tanıdığı en az 78 gün, en çok 312 günlük bir sürede, Almanya'da kalmaya ve iş aramaya hakları doğmuştur. Bu hakkın başka bir kanun hükmüyle ortadan tek taraflı olarak kaldırılması sanki işsizlik sigortası ödenmemiş gibi, Türk işçilerinin yerine Almanların getirilmesi, Türklerin mukavelesi yenilenmeyerek Almanya'dan derhal sınır dışı edilmeleri, "Bir hakkın suistimali"nden başka bir nitelik taşımaya caktır.

Hükümet bu sorunun karşı tarafla yapılacak görüşmelerde çözümleneceği ümidindedir.

HİKAYE

- Sağol !

Ayağa kalkıyor Muhtar. Fermanı yerine koyuyor.

- Ben, diyor, sonra. Akçakale'ye gitmeliyim.

- Ben de biraz dolaşırım, diyorum, ayağa kalkarken.

Birlikte çıkıyoruz. Güneş iyice azalmış. Yollar, iplik iplik. Uzakta, çok uzakta birşey görünüyor. Kamyondur belki de diyorum. Hep o yöne bakınıyorum. Toz şekilleniyor yavaş yavaş. Kamyona benziyor az sonra. Bu sıra, kubbeli bir evden Muhtar çıkıyor. Siyah bir atın gemi elinde. Biniyor. Kamyon yaklaşıyor. Dolaşmalıydım ama diyorum, kamyona doğru yürürken. Taşlar çarpıyor ayaklarıma. Üniversitenin taşları.. İniltiler geliyor, kubbeli evlerden. Çocuklar bağrışıyor ardımdan. Yürüyorum. Duruyorum. Koşuyorum...

ÇOKULUSLU ŞİRKETLER

lerin faaliyetlerini kontrol edebilmek için ICFTU 'nun da önermiş olduğu gibi, birleşmiş milletler (UN) kapsamında kurulacak yeni bir uluslararası örgüte, ihtiyaç bulunduğuna şüphe yoktur. Bu yönlerdeki milli yasaların koordine edilmesi, tamamlanması ve güçlendirilmesi için gerekli sosyal-ekonomik, ticari, teknolojik ve mali konulardaki uluslararası anlaşmaların açıklığa kavuşturulması işte bu yeni görevleri arasında bulunmalıdır. Bu kuruluş sorunlarla ilgili uluslararası çalışma örgütü (ILO), uluslararası Para Fonu (IMF), uluslararası Sağlık Örgütü (WHO), Avrupa Ekonomik Topluluğu (EEC), OECD ve UNESCO gibi diğer Birleşmiş Milletler örgütleriyle yakın işbirliği yaharak bu sorumluluğunu yerine getirebilir. Özellikle çok uluslu şirketler sorunları üzerinde çalışabilecek ve sosyal yönlerden bu konuda yararlı çözüm yolları getirerek, uygulanmasını sağlayabilecek güce sahip böyle bir örgüt kurulmadığı takdirde, asıl tehlike ne yapılması gerektiği konusundaki müzakerelerin teknokratlar arasında döneklikler tutarsızlık ve kararsızlıklar içinde daha yıllarca sürüp gitmesidir. Böylelikle bu zaman zarfında da şirketler bütün milletlerin milli egemenlikleri ve ekonomik bağımsızlıklarıyla, kalkınmakta olan ülkeleri sömürmek için ellerinde bulundurdukları tüm yetkilerini korumaya, sanayileşmiş ülkelerin ekonomilerini sarsmaya, işçilerin sağlık sosyal menfaat ve işgüvenlikleriyle onaylamaya devam edeceklerdir.

ERKEN SEÇİM SORUNU

ti kurmalıdırlar. İşlerine geldiğinde sağ daha güçlüdürler diyecekler, oyların % 66 sını almış tır diyecekler, hükümeti kurmaya gelince yan çizecekler. Olmaz böyle şey... Kendilerine çoğunluk olmayı işlerine geldiğinde yakıştıranlar, şimdi hükümeti kurmalıdırlar, veya erken seçime gitmelidirler. Güven oyu alamayan Irmak hükümeti de bir seçim hükümeti olmalıdır. Yeni bir 12 Martın hortlamasına zemin hazırlamak ülkeye, ülkenin çalışanlarına yarar getirmez. Oy zamanı pirim diye, can kurtaran simidi diye sarıldığınız halkı elinizin tersi ile itmenize kulaklar tıkanamaz. Tıkanmamaktadır. Böylece bilinmesinde sayısız yarar vardır...

Türk işçi topluluğunun bir bölümü olarak erken seçimin kaçınılmazlığına işaret ediyoruz. Bunalımı daha fazla uzatanların, tek sorumlu olduklarını bilerek, kendilerini uyarmayı gerekli gördük...

ERKEN SEÇİM KAÇINILMAZ OLMUŞTUR. Kaçanlar, bunalımın ve doğacak bunalımların sorumlusu olacaklardır...

CEMİLE

ORHAN KEMAL

BU ROMAN, GRAFİK STÜDYO S REKLAM AJANSINDA RESİMLENDİRİLMİŞTİR

Karakızın sırtını avucuyla okşayan Camgöz:

- Hani, dedi, dezzemin kızı deyi söylemiyorum, bu fabrikada bi dene! Sebebine gelince..

Karakız:

- Amaaan.. dedi, bacıdan hayır mı kaldı? Siz beni dört beş sene evvel göreydiniz!

Deveci Halil:

- Neyin var? dedi, gene iyisin!

Kıza istekle baktı.

Beriki gerdan kırarak:

- Bir saçlarım vardı, topuklarımda! Şimdi nerdeee.. Bu fabrika insanda insanlık mı koyuyor...

Çırak yeni şişeleri de getirdi. Birini açtılar, bardaklara böldüler.

Karakız:

- Hızlı gidiyoruz çocuklar! dedi.

Deveci Halil aldırış etmedi.

- Sabahnan elimden bir kaza çıkıyordu efendi, az kaldı..

- Neoldu? Hayrola?

Bardağına sarılan Deveci Halil:

- Hele, dedi, bi fırt daha içek.. İçtiler.

- ..şu çırçır kâtibi var ya, o işte.. Adam belledik kendini, girdik yanına, oturduk bir iki.. Bir de câra yaktık.. Tutturdu, söndür câranı, burda câra içmek yassah.. Bir söyledi, iki söyledi, beş söyledi.. Yahu arkadaş, dedim, herkese yassah olabilir, bin bu pâlikede müstesnayım, ağa beni evlâdından ziyade sever! Yok.. Bura pâlike, ağanın babasına bile yüzü yok.. Depem bir attı. Lan dedim senin ıstavrozunu, İsanı, Musanı, sin kef.. Bir karakucak bir savurdum... Canı zatı bilmem neresinde, başımıza adamdan sayacaklar.. Birşey değil, bösböyük başıynan yalan söylüyor. Göya ağa diyesiymiş ki, söyle ona câranı söndürsün. Böyle mi dedi dedim.. Heye dedi.. Gettim ağaya, dedim ağa, sen mi emir verdin bu kâtibine böyle böyle ? Dedi vallaha töbe Halil! Kanım su gibi aksın yalan! Senin ağan benim kardaşım, sense zâti kendi belimden inmiş evlâdımdan irelisin..

Çal kibridi yak pâlikeyi! Biliyorum efendi, dimez. Beni evlâdından ireli sever, bir, bir de bizim ağaynan içtikleri ayrı gider. Neyse, dedim madem öyle çağır kâtibini! Çağırdı tabi derhal. Lan, dedi, ben mi sana böyle böyle emir verdim? Katiptir hık mık.. Ağa bir huylandı efendi, dellendi.. Dedi adam var, adamcık var, her kuşun eti yenmez! Ben bunu kendi öz evlâdımdan ireli severim, ağası der sen benim kardaşım.. Bunnar kibridi çalar, yakarlar pâlikemi isterlerse.. Ne ana kodu, ne avrat... Elinden almasaydım, habibini şaşıracağdı.. Araya girdim de, dava teps oldu.. Lan şöyle bir zihnine fur.. Her kuşun eti yenmez, bu adamı ağa öz evlâdından ireli seviyor.. Hı? Ağası da pâlike sahabının arkadaşı, kardaşından ireli.. Hı?

ŞİİR KÖŞESİ

M.Günhan YILMAZ

EŞEK KAL

Uyanma!
Okuma! Öğrenme !
Eşek kal eşek.
Dünyaya eşekler lâzım
Semerine binecekler.
Korku içindeler.
Eşekler uyanırsa,
Semerine binecek
Kanı çekilecekler bulunmazsa,
Ne olur. Kal.
Uyanma, eşek kal eşek.

TAKVİMLİ SAAT

Tanrım paran yoksa biz verelim
Kendine bir saat al
En iyisinden
Bir daha zamanı şaşırma
Vakitli vakitsiz öldürme bizi

ÜMİT YAŞAR OĞUZCAN

O GÜN BU GÜN

İlk padişah Sultan Osman
Sultan Osman'dan
Kalmış bize yadigâr bu vatan
İleri, ileri, arş ileri;
İran Seferi, Bağdat Seferi, Girit Seferi
Estargon kal'ası bre dilber aman
Niş, Kosova, Çaldıran,
Altım toprak, üstüm yaprak;
İleri, ileri, arş ileri;
Kırım Seferi, Irak Seferi, Rus Seferi
İleri, ileri
Pasorofça, Karlofça, Kaynarca
Kaynarca, Pasorofça, Karlofça
Karlofça, Pasorofça
İleri be kardeşim ileri,
İnebahtı, Preveze, Plevne
Ilgıt ılgıt kanım kaynar çimene
İleri, ileri
Mısır Seferi, Yemen Seferi, Kanal Seferi
Tanzimat, Meşrutiyet, Cumhuriyet
Dayan hey dizlerim dayan
Viyana, Sevir, Lozan..
Ve dünya kadar nutuk
Ve dünya kadar ferman
Gene köylümüzün elinde karasapan
Gene halkımız yarı aç yarı tok
Perişan.

OKTAY RİFAT

BENMİŞİM

Bana yakın geldin dedi,
Sevdi.

Bana yakın geldin dedi,
Vurdu.

Adlarını sordum
İnsan dediler.

ASAF ÖZDEMİR